

LEIDRAAD BESTENDIG BEHEER EN ONDERHOUD GROENVOORZIENINGEN

Wet Natuurbescherming

Auteur(s) P.Moerman
Datum 29-03-2017
Versie 01.
Status definitief

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	1
1.1.	Wet natuurbescherming	1
1.2.	Leidraad	2
1.3.	Gedragscode	2
1.4.	Ontheffing	3
1.5.	Doel	3
1.6.	Ecoloog	4
1.7.	Toepassing	4
1.8.	Maatregelen	5
1.9.	Zorgvuldigheid.....	5
1.10.	Wat valt niet onder deze Leidraad	5
1.11.	Hoofdpijnen	5
2.	Welke soorten zijn beschermd	6
3.	Stoplichtbenadering.....	7
3.1.	Verantwoordelijkheden	7
3.2.	Twijfel- en noodgevallen, aanpassing Leidraad	7
3.3.	Stappenplan toepassing Leidraad bestendig beheer en onderhoud	8
3.4.	Richtlijnen opdrachtgever	8
3.5.	Richtlijnen opdrachtnemer	8
3.6.	Training en opleiding.....	8
4.	Informatie.....	9
4.1.	Gebiedsbescherming	9
4.2.	Bepaal de natuurwaarden	9
4.3.	Deskundig onderzoek	9
4.4.	Lijst en kaart met beschermde soorten	9
4.5.	Gebruik de Checklist beschermde soorten	9
4.6.	Bij twijfel uitgaan van het voorzorgsbeginsel	10
4.7.	Bepaal de effecten	10
4.8.	Informeer een ter zake deskundige bij de gemeente	10
4.9.	Informeer de opdrachtnemer	10
4.10.	Maak een lijst maatregelen	10
4.11.	Communiceer de lijst met maatregelen	11
5.	Algemene zorgplicht	11
5.1.	Vermijd verstoring.....	11
6.	Maatregelenkalender bestendig beheer en onderhoud	12
6.1.	Stoplichtbenadering	12
6.2.	Aandachtspunten	13
7.	Beschrijving van de werkzaamheden Bestendig Beheer	14
7.1.	Maaien van korte grazige vegetaties (Gazon).....	14
7.2.	Maaien van lange grazige of kruidige vegetaties (ruig gras)	16
7.3.	Maaien van oevers en moerasvegetaties	18
7.4.	Onderhoud van (haag) beplanting.....	19
7.5.	Snoeien van bomen, struiken en heesters.....	20
7.6.	Dunnen van houtopstanden, rooien van bomen en struiken	22
7.7.	Schonen van wateren (krozen)	24
7.8.	Baggeren van wateren	26
7.9.	Onderhoud van oeververdedigingen en kunstwerken	28

7.10.	Onderhoud van verhardingen	29
7.11.	Verwijderen van zwerfvuil en drijfhout	31
7.12.	Begrazingsbeheer	32
8.	Verantwoordelijkheden.....	33
8.1.	Algemene verdeling van verantwoordelijkheden.....	33
8.2.	Verantwoordelijkheid bij de voorbereiding	33
8.3.	Verantwoordelijkheid bij de uitvoering	33
8.4.	Verantwoordelijkheid voor de communicatie	34
9.	Slotbepalingen "Bij twijfel- en noodgevallen"	35
9.1.	Als een soort onverwacht opduikt	35
9.2.	Bij twijfel een deskundige inschakelen	35
9.3.	In bijzondere gevallen kunt u afwijken.....	35
9.4.	In noodgevallen	36
9.5.	Evaluatie en aanpassing van deze Leidraad.....	36
10.	Bijlage	37
10.1.	Bijlage 1: Begrippenlijst	37
10.2.	Bijlage 2: Checklist beschermde soorten	38
10.3.	Bijlage 3: Zoneringskaart	41
10.4.	Bijlage 4: Ecologische Hoofdstructuur	43
10.5.	Bijlage 5: Landelijke lijst beschermde soorten.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
10.6.	Bijlage.6 Communicatieplan	64

Gedragscode Flora- en faunawet
bestendig beheer en onderhoud
groenvoorzieningen

1. Inleiding

In september 2009 is de leidraad 'Bestendigbeheer en onderhoud groenvoorzieningen' door de gemeenteraad vastgesteld.

Deze tweede leidraad 'Bestendig beheer en onderhoud groenvoorzieningen' is aangepast aan de nieuwe gedragscode van de vereniging Stadswerk. De nieuwe gedragscode is 22 oktober 2014 vastgesteld door het ministerie van EL&I

Volgens de Flora- en faunawet heeft iedereen een zorgplicht voor in het wild levende planten en dieren. Alle planten en dieren hebben hun eigen rol in het ecosysteem en dragen bij aan de biodiversiteit. Alle in het wild levende dieren én planten moeten met rust worden gelaten. Vanuit de gedachte dat voor de wet alle dieren intrinsieke waarde hebben en dat de mens daar niet onzorgvuldig mee om mag springen is de zorgplicht in artikel 2 opgenomen.

Door de Gedragscode en de Leidraad te volgen, werd voldaan aan de vereisten van de Flora- en faunawet.

1.1. Wet natuurbescherming

De gedragscode "Bestendig beheer en onderhoud is geldig tot 29 oktober 2019. Vanaf 1 januari 2017 is de Flora- en faunawet overgegaan in de Wet natuurbescherming. Op basis van de Wet natuurbescherming is de leidraad bestendig beheer en onderhoud aangepast. De lijst met beschermde soorten is aangepast aan de nieuwe wetgeving en daarnaast is het praktisch zorgvuldig handelen **uitgewerkt in het contract specifieke aanpak**.

1.2. Beschermden soorten Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming deelt soorten in drie beschermingsregimes in: daarnaast zijn er (per provincie en landelijk) vrijgestelde soorten en jaarrond beschermde vogelnesten.

- Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn. Dit zijn alle van nature in Nederland in het wild levende vogels (zoals bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn).
- Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn. Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage II van het Verdrag van Bonn. In de Bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook vogels genoemd.
- Beschermingsregime andere soorten. Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage A van de Wet natuurbescherming. Het gaat hier om de bescherming van zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten voorkomend in Nederland.
- Vrijgestelde soorten. In de provincie Zuid-Holland zijn er een aantal soorten vrijgesteld bij specifieke activiteiten.
- Jaarrond beschermde vogelnesten. Landelijk en daarmee in de provincie Zuid-Holland zijn van een aantal vogelsoorten de nesten jaarrond beschermd.

De Wet natuurbescherming maakt invulling van de wet door provincies mogelijk, hiertoe kunnen provincies een eigen invulling geven aan de bescherming van soorten.

1.3. Leidraad

Het ministerie van EL&I heeft de Gedragscode Flora- en faunawet “bestendig beheer en onderhoud groenvoorzieningen” van de Vereniging Stadswerk vastgesteld.

In die Gedragscode wordt de gemeente aangeraden het gemeentelijk beleid met betrekking tot de Wet natuurbescherming uit te werken in een leidraad. Deze leidraad geeft invulling aan de verantwoordelijkheden van gemeente Westland in beleid, planvorming, voorbereiding, directievoering, monitoring en evaluatie van de werkzaamheden in het kader van bestendig beheer.

In de Leidraad zijn de opmerkingen van de minister van EL& I met betrekking tot de goedkeuring van de Leidraad verwerkt. Met name het werken aan de hand van een “natuurkalender” is een aanvulling op de Gedragscode.

De Leidraad is inhoudelijk afgestemd met de Leidraad en de Gedragscode van de Unie van Waterschappen en aangepast aan de Wet natuurbescherming.

1.4. Gedragscode

Een gedragscode is een branchegerichte werkinstructie voor het zorgvuldig handelen tijdens het verrichten van bestendig beheer op plaatsen waar vaste rust- en verblijfplaatsen zijn van beschermde flora en fauna. Een door de minister van EL& I goedgekeurde gedragscode geldt voor 5 jaar voor alle in de gedragscode beschreven beheercategorieën binnen de branche die de gedragscode heeft opgesteld.

Bestendig beheer betreft voortzetting van het (reguliere) onderhoud gericht op behoud van de bestaande situatie. De werkzaamheden worden al langer op deze manier uitgevoerd en hebben kennelijk niet verhinderd, of zelfs bijgedragen aan de vestiging van beschermde soorten. Daarbij komt dat de werkzaamheden geen nadelige effecten op de aanwezige beschermde soorten mogen hebben.

Indien onderhoudsmaatregelen niet meer plaatsvinden c.q. op een andere wijze gaan plaatsvinden, verandert het leefgebied en kunnen aanwezige soorten verdwijnen.

Voorbeelden van bestendig beheer en onderhoud zijn:

- jaarlijks maaien van een wegberm in een bepaalde periode,
- schoffelen van een heestervak,
- begeleidings snoei in een laanbeplanting,
- uitmaaien van een sloot/slootoever in de nazomer,
- Op profielhouden van een watergang (onderhoudsbaggeren).

Voorbeelden van niet bestendig beheer en onderhoud zijn:

- omvorming van een heestervak naar gazon,
- aanbrengen beplanting in een grasberm,
- kappen van een laanbeplanting,
- baggeren/opengraven en her profileren van watergangen,
- dempen van een sloot.

Indien er sprake is van beschermde dier- en plantensoorten en de gedragscode wordt nageleefd, hoeven betrokken partijen geen ontheffingsaanvraag voor het beheer per locatie aan te vragen bij het Ministerie van EL& I. Er geldt daarmee een vrijstelling van de ontheffingsplicht. Ondanks het

toepassen van een gedragscode blijft de juridisch beschermde status van soorten ten allen tijde gelden. Het bewust of onbewust verontrusten, beschadigen of doden van beschermde flora en fauna, verwoord in hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming, **(bijlage1)** kan tot vervolging leiden. In dergelijke gevallen zal het om een aansprakelijkheidskwestie gaan waarbij in eerste instantie de veroorzaker aansprakelijk wordt gesteld en wordt beboet door Justitie.

1.5. Ontheffing

Indien er een ingreep moet plaatsvinden in een gebied waar beschermde soorten voorkomen en het betreft maatregelen die niet onder bestendig beheer onder te brengen zijn, moet er per activiteit of project een ontheffing bij het ministerie van EL& I worden aangevraagd. Een ontheffingsaanvraag wordt door de opdracht gevende gemeente verzorgd en vereist een gedegen voorbereiding met de inzet van een ter zake deskundig ecooloog. Een ontheffing geldt veelal voor 1 project en heeft een beperkte geldigheidsduur. Voorbeelden van ontheffing plichtige werkzaamheden zijn: het kappen van een laanbeplanting waarin een reigerkolonie zit of het kappen van een boom waar een vleermuiskolonie in aanwezig is.

Inmiddels zijn er diverse gedragscodes goedgekeurd door het ministerie van EL&I. De gemeente Westland maakt gebruik van de gedragscode die is opgesteld door Vereniging Stadswerk Nederland. Deze gedragscode is toegespitst op de werkzaamheden die gemeenten in de openbare ruimte laten uitvoeren.

Eén van de eisen van de Gedragscode is dat een gemeente zelf een Leidraad opstelt, toegespitst op de planten en dieren die lokaal voorkomen. Deze Leidraad beschrijft welke voorzorgsmaatregelen in welke jaargetijden moeten worden genomen om schade te voorkomen aan beschermde soorten planten en dieren door beheer- en onderhoudswerkzaamheden.

1.6. Doel

Dit besluit heeft een tweeledig doel. Ten eerste laat de gemeente Westland door het vaststellen van de Gedragscode en de Leidraad zien dat zij natuur- en milieubescherming serieus neemt en dat zij de gemeentelijke organisatie optimaal toerust om natuur en milieu te beschermen. Ten tweede wordt met een Gedragscode en Leidraad in de meeste gevallen een tijdrovende ontheffingsprocedure voor de Wet natuurbescherming voorkomen. Indien niet gewerkt wordt volgens de Leidraad en tevens ook geen ontheffing aangevraagd wordt, bestaat het risico dat beschermde soorten verontrust of gedood worden. Dit is volgens de Wet natuurbescherming strafbaar.

De Gedragscode geeft het zorgvuldig handelen ten aanzien van beschermde soorten op een praktische manier vorm. De Leidraad is een uitwerking hiervan – lokaal maatwerk- en beschrijft voorzorgsmaatregelen om schade aan beschermde soorten planten en dieren door beheer- en onderhoudswerkzaamheden op het grondgebied van de gemeente Westland te voorkomen. Door de Leidraad te volgen, wordt gewaarborgd dat de werkzaamheden geen negatieve effecten hebben op de gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten.

1.7. Ecoloog

Binnen de Gemeente Westland is een adviseur ecologie werkzaam. Deze Leidraad is in nauw overleg met hem opgesteld. Waar in deze Leidraad verwezen wordt naar "de ecoloog" wordt genoemde adviseur ecologie van de gemeente Westland bedoeld.

1.8. Toepassing

Deze Leidraad is van toepassing op werkzaamheden die vallen onder het begrip "bestendig beheer en onderhoud", binnen de grenzen van de gemeente Westland. Hieronder worden de werkzaamheden opgesomd. Deze werkzaamheden vallen onder het begrip bestendig beheer en onderhoud als bedoeld in art. 16 lid 1 sub a van het Vrijstellingenbesluit. Andere dan genoemde werkzaamheden vallen niet onder deze Leidraad.

- Maaien van korte grazige vegetaties (gazon).
- Maaien van kruidige vegetaties (ruig gras).
- Maaien van oevers en moerasvegetaties.
- Onderhoud van (haag) beplantingen
- Snoeien van bomen, struiken en heesters.
- Dunnen van houtopstanden, rooien van bomen en struiken.
- Schonen van waterlopen, vijvers en poelen.
- Baggeren van waterlopen, vijvers en poelen.

- Onderhoud van oeververdedigingen en kunstwerken.
- Onderhoud van verhardingen.
- Verwijderen van zwerfafval en drijvend afval.
- Begrazingsbeheer van grazige en kruidige vegetaties.

Bestendig beheer en onderhoud bestaat uit de voortzetting van een werkwijze, die is gericht op behoud van de bestaande situatie. Deze werkzaamheden werden al langer op deze manier uitgeoefend en hebben kennelijk niet verhinderd, of er zelfs aan bijgedragen, dat zich beschermde soorten in het gebied hebben gevestigd. Het element bestendigheid is hier cruciaal.

Deze Leidraad is niet van toepassing bij het uitvoeren van achterstallig onderhoud of bij ingrijpende wijziging van het beheer. Zo is bijvoorbeeld bij kaalkap van bosplantsoen of natuurontwikkeling geen sprake van bestendig beheer. Voor dergelijke ruimtelijke ingrepen kan een ontheffing van de Wet natuurbescherming noodzakelijk zijn.

Als *aantoonbaar* wordt gewerkt volgens de Leidraad, geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen voor (middel)zwaar beschermde soorten planten en dieren

Een overzicht van de soorten die in de gemeente Westland (kunnen) voorkomen is opgenomen in **bijlage 2** van deze Leidraad. **Bijlage 3** bevat een zoningkaart waarop zo nauwkeurig mogelijk de gebieden staan aangegeven waar beschermde planten en dieren voorkomen.

1.9. Maatregelen

De maatregelen in deze Leidraad zijn aanvullend ten opzichte van de eisen die aan het beheer en onderhoud worden gesteld. Aspecten zoals uitvoerbaarheid, veiligheid en functionaliteit staan daarom voorop.

De maatregelen zijn op het niveau van de uitvoerders zo concreet en praktisch mogelijk beschreven. De uitvoerders in het veld vormen een belangrijke doelgroep van deze Leidraad. Minstens even belangrijk echter zijn de plannenmakers en werkvoorbereiders. In de voorbereiding moeten zij informatie verzamelen, plannen opstellen, maatregelen selecteren en plannen afstemmen. Alleen als dat goed gebeurt, kunnen de uitvoerders de concrete en praktische maatregelen in het veld ook nemen.

1.10. Zorgvuldigheid

Het volgen van de Leidraad zal leiden tot een zorgvuldige omgang met flora en fauna. De gedragslijnen zorgen ervoor dat er geen wezenlijke invloed van de werkzaamheden op het lokaal voortbestaan van de beschermde soorten uitgaat.

Een Leidraad is echter geen technische handleiding die altijd tot succes leidt. Zorgvuldigheid is het resultaat van de inzet van mensen. De mensen die het werk doen, vooral het buitenwerk, kunnen en moeten de zorg voor de natuur vorm geven. Deze Leidraad kan daarvoor een hulpmiddel zijn, maar kan de individuele verantwoordelijkheid en zorg niet vervangen. De Leidraad is dan ook geen vrijbrief om uw gang te gaan.

1.11. Wat valt niet onder deze Leidraad

Deze Leidraad omschrijft alleen maatregelen in het kader van bestendig beheer en onderhoud. Dat wil zeggen het onderhoud wat er toe geleid heeft dat de situatie zo is zoals hij is. Werkzaamheden als het dempen of uitdiepen van sloten, achterstallig baggerwerk (laatste keer meer dan 8 jaar geleden), kappen van bomen, omvormen van gras naar beplanting etc. vallen hier niet onder. Deze werkzaamheden vallen onder ruimte ingrepen.

1.12. Hoofdpijnen

Deze Leidraad beschrijft een groot aantal voorzorgsmaatregelen voor verschillende typen werkzaamheden. Lang niet alle maatregelen zijn bij ieder werk van toepassing. Dat hangt af van het voorkomen van beschermde soorten in het plangebied.

De Leidraad oogt daardoor wellicht ingewikkelder dan zijn toepassing in de praktijk is. Daarom geven wij hier kort de hoofdlijn van de Leidraad weer.

Om te beginnen moet u goed weten welke beschermde soorten in een plangebied (kunnen) voorkomen. Dit moet u tijdig (laten) onderzoeken en op kaart aangegeven.

De kennis over het voorkomen van beschermde soorten en de mogelijke effecten en maatregelen dient u tijdig in de plannen te verwerken. Ook informeert u de uitvoerders tijdig, nauwkeurig en praktisch over het voorkomen van beschermde soorten en te nemen maatregelen. In veel gevallen kunnen enkele algemene maatregelen voldoende zijn.

2. Welke soorten zijn beschermd

Het hoofddoel van de nieuwe wet is nog steeds behouden en herstellen van biodiversiteit (soortbescherming). Daarnaast streeft zij naar het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van natuur in Nederland ter vervulling van maatschappelijke functies (gebiedsbescherming). De Wet natuurbescherming bevat nog steeds verbodsbepalingen gericht op het behoud van specifiek beschermde soorten. De tabel bevat een samenvatting van deze verboden.

Essentie van de verboden Wet Natuurbescherming					
(In de kolommen achter de verboden staan de verwijzingen naar de wetsartikelen)					
Het is verboden ...	Europese soorten			Nationale soorten	
	Vogels	Dieren	Planten	Dieren	Planten
Specifieke beschermde soorten te doden of te vangen	3.1.1	3.5.1		3.10.1a	
De voortplantingsplaats of rustplaats te beschadigen, vernielen of wegnemen	3.1.2	3.5.4		3.10.1b	
Eieren te beschadigen, rapen of bezitten	3.1.3	3.5.3			
Specifieke beschermde soorten te verstoren	3.1.4	3.5.2			
Specifieke beschermde planten te plukken, verzamelen, afsnijden, ontwortelen, vernielen			3.5.5		3.10.1c
Daarnaast is ook de algemene zorgplicht (artikel 1.11) gehandhaafd					

De wet kent geen indeling in beschermde soorten van tabel 1, 2 en 3 meer. Van de 104 plantensoorten uit de Flora- en faunawet zijn nog 22 soorten over en er zijn 57 nieuwe soorten toegevoegd. Bij de dieren zijn er nu minder vissen beschermd en de mol en mieren zijn van de lijst gehaald. De molmuis, meer libellen en andere vlinders zijn toegevoegd en nu dus wel beschermd.

Er is onderscheid gemaakt in strikt beschermde soorten en overige soorten.

Strikt beschermde soorten:

- Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels (Vogelrichtlijn).
- Soorten van de Habitatrichtlijn en de verdragen van Bern en Bonn (vleermuizen, amfibieën van tabel 3).

Overige soorten:

- Soorten van de Nationale lijst (bijlagen A en B van de wet).
- Overige aangewezen soorten (per provincie verschillend!).

De actuele lijsten zijn of worden op de websites van het Ministerie van Economische Zaken en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland gepubliceerd. Let op gebruik alleen lijsten die zijn bedoeld voor soortbescherming, er zijn ook lijsten met daarin doelsoorten voor gebiedsbescherming

3. Stoplichtbenadering

De belangrijkste maatregel is het vermijden werkzaamheden uit te voeren in de perioden waarin planten en dieren het meest kwetsbaar zijn: de voortplantingsperiode en de overwinteringsperiode.

Deze maatregel is vormgegeven in een “stoplichtbenadering”.

In de “veilige” perioden (**GROEN**) kunnen de werkzaamheden zonder bijzondere maatregelen worden uitgevoerd. In de “onveilige” periode (**ORANJE**) worden werkzaamheden alleen uitgevoerd met speciale maatregelen. In de “verboden” periode (**ROOD**) worden werkzaamheden niet uitgevoerd, tenzij een aantoonbare **calamiteit of reden van groot openbaar belang** het noodzakelijk maakt de werkzaamheden in die periode uit te voeren. De werkzaamheden worden dan met speciale maatregelen uitgevoerd.

Anders gezegd: **GROEN** = ja, **ORANJE** = ja, mits en **ROOD** = nee, tenzij. In de “Maatregelenkalender bestendig beheer en onderhoud” staat dit uitgewerkt.

Zie hoofdstuk 5.

3.1. Verantwoordelijkheden

Het (aantoonbaar) gebruiken van de gedragscode ‘Bestendig beheer en onderhoud groenvoorzieningen’ samen met de leidraad bestendigbeheer en onderhoud leidt tot vrijstelling van wettelijke verboden van de Wet natuurbescherming. Wie zich niet aan de gedragscode houdt, *kan* een wetsovertreding veroorzaken.

Sancties voor dergelijke overtredingen bestaan uit het betalen van geldboetes, het stilleggen van werkzaamheden en herstelverplichtingen. In ieder stadium van de werkzaamheden moet dus duidelijk zijn wie waarvoor verantwoordelijk is (Zie hoofdstuk 8).

3.2. Twijfel- en noodgevallen, aanpassing Leidraad

Aan het eind van de Leidraad staat aangegeven wat u moet doen bij twijfel- en noodgevallen en hoe de Leidraad kan worden aangepast. Zie hoofdstuk 8.

Aan het eind van de Leidraad zijn opgenomen:

- Bijlage 1 Begrippenlijst.
- Bijlage 2 Checklist van beschermde soorten die in de gemeente Westland (kunnen) voorkomen.
- Bijlage 3 Zoneringskaart
- Bijlage 4 Kaart ecologische hoofdstructuur (EHS)
- Bijlage 5 Landelijke lijst beschermde soorten
- Bijlage 6 Communicatieplan

3.3. Stappenplan toepassing Leidraad bestendig beheer en onderhoud

In de gedragscode 'Bestendig beheer en onderhoud groenvoorzieningen' wordt onder 2.2 het stappen plan uitgewerkt.

3.4. Richtlijnen opdrachtgever

De gemeente Westland werkt volgens de leidraad behorende bij de gedragscode 'Bestendig beheer en onderhoud groenvoorzieningen'. In de leidraad zijn onder meer de volgende items verwoord:

- Zoneringdocument met kaart waaruit blijkt waar specifieke natuurgebieden liggen (wettelijk beschermd, lokaal waardevol, 0-status).
- Informatie over de aanwezigheid van bijzondere soorten, beschermingsstatus per soort en hoe deze soorten te beschermen, te behouden of te ontwikkelen (soortbescherming).
- Beheerplan, werkplan of bestek met daarin de gewenste maatregelen om de juiste wijze van beheer uit te kunnen voeren.
- Met EL&I afhandelen van calamiteiten welke het gevolg zijn van de door de gemeente Westland gehanteerde gedragscode/leidraad.
- Monitoring en evaluatie.

3.5. Richtlijnen opdrachtnemer

- Verkennen werkterrein, onderzoeken natuurwaarden.
(controleren verstrekte informatie; vaststellen voorkomen beschermde soorten, bewoonde en vaste nesten, broed- en mierenhopen, ei klompen/strengen van amfibieën)
- Markering te beschermen locaties.
(Beschermingszone rond om holle bomen met in gebruik zijnde door vogels/vleermuizen, rond bomen met nesten, rond groeiplaatsen beschermde flora, rond mierennesten, broedhopen, markeren vaste nesten, etc)
- Zorgvuldig handelen.
(respecteren beschermingszones, maai/trekker-combinatie zonodig uitrusten met wildredder. Binnen beschermingszones zonodig uitstel onderhoud tot na het broedseizoen of specifieke werkwijze, behoud (vaste)nestbomen, evt. werkzaamheden gefaseerd uitvoeren)
- Werkperiode
Alleen bij werkzaamheden in het water waarbij beschermde soorten voorkomen; uitvoering najaar, alle overige werkzaamheden zijn met bovengenoemde beschermingsmaatregelen jaarrond mogelijk.
Zie publicatie "De Flora- en faunawet, van beperking naar verruiming, Vereniging Stadswerk.

3.6. Training en opleiding

Aangezien de Leidraad uitgaat van vakkundig opdrachtgeverschap, vakkundig toezicht en vakkundige uitvoering, zijn betrokken medewerkers van de gemeente Westland in het bezit van de cursus Flora- en faunawet niveau 1, 2 of 3. Dit naar afhankelijk van hun werkveld. De herhalingscursus van IPC die aan de betrokken medewerkers is gegeven in 2016, was aangepast aan de Wet natuurbescherming.

4. Informatie

4.1. Gebiedsbescherming

Binnen de gemeente Westland komen de volgende gebieden voor met gebiedsbescherming;

- De gehele kuststrook het Solleveld & Kapittelduinen en het Staelduinsebos is Natura 2000 gebied
- De ecologische hoofdstructuur het Natuur netwerk Nederland (NNN) gebied (zie kaart bijlage 4)

Binnen deze gebieden worden naast de eisen uit deze Leidraad nog extra eisen gesteld.

4.2. Bepaal de natuurwaarden

Als opdrachtgever zorgen wij ervoor dat voldoende actuele en nauwkeurige informatie aanwezig is over het voorkomen van (middel)zwaar beschermde soorten in het werkgebied. Voor werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud betekent voldoende actueel dat de gegevens met betrekking tot de beschermde soorten en broedvogels niet ouder zijn dan vijf jaar. En dat voldoende nauwkeurig de groeiplaatsen, vaste rust- en verblijfplaatsen en essentiële delen van het leefgebied van beschermde soorten exact wordt aangegeven.

4.3. Deskundig onderzoek

Het onderzoek naar beschermde soorten wordt uitgevoerd door één of meer deskundigen en bestaat in ieder geval uit bronnenonderzoek (raadplegen publicaties, internet en zonodig databanken). Een *Quick-scan* (kort veldonderzoek aangevuld met expert Judgement), zonodig met een aanvullende veldinventarisatie die wordt uitgevoerd volgens door algemeen aanvaardbaar geachte methoden.

4.4. Lijst en kaart met beschermde soorten

Stel per werkgebied een lijst op van de voorkomende (middel)zwaar beschermde soorten en maak een kaart, waarop de verspreiding van die soorten zo nauwkeurig mogelijk is weergegeven. Het gaat daarbij vooral om groeiplaatsen van beschermde planten, vaste rust- en verblijfplaatsen van beschermde dieren, nesten en vaste nesten van broedvogels en de elementen van het leefgebied die essentieel zijn voor het functioneren van die vaste rust- en verblijfplaatsen.

4.5. Gebruik de Checklist beschermde soorten

In de Checklist beschermde soorten (bijlage.2) van deze Leidraad is aangegeven welke (middel)zwaar beschermde soorten in de gemeente Westland voor (kunnen) komen. Deze Checklist wordt als referentielijst gebruikt bij het opstellen van de lijst met beschermde soorten in een plangebied. Dat wil zeggen: u geeft ten minste van de in de Checklist genoemde soorten aan of ze in het werkgebied voorkomen, welke functie het werkgebied voor de voorkomende soorten heeft en waar de groeiplaatsen respectievelijk. vaste rust- en verblijfplaatsen en essentiële delen van het leefgebied gelegen zijn. Daarbij houdt u er rekening mee, dat nesten van alle inheemse soorten vogels beschermd zijn, zolang deze in gebruik zijn.

Let er op dat sommige nesten jaarrond in gebruik zijn of beschermd, omdat de sommige broedvogels het volgend jaar weer gebruik van het zelfde nest maken.

4.6. Bij twijfel uitgaan van het voorzorgsbeginsel

Als niet zeker is of een (middel)zwaar beschermde soort in een werkgebied voorkomt, laat u nader onderzoek uitvoeren óf u neemt aan dat de soort daadwerkelijk voorkomt en handelt daarnaar.

4.7. Bepaal de effecten

U stelt een zo nauwkeurig mogelijke bepaling op van de effecten van de geplande ingreep op de voorkomende beschermde soorten. U beschrijft daartoe de effecten op individuen, de staat van instandhouding van de relevante populatie en het leefgebied van de soort. U gaat na of er sprake is of kan zijn van een wezenlijk negatieve invloed op betrokken soorten. Dat is het geval als de staat van instandhouding van de lokale populatie of de landelijke populatie door het bestendig beheer en onderhoud in geding wordt gebracht. Als er sprake is van een wezenlijke negatieve invloed, stelt u mitigerende maatregelen vast die er voor zorgen dat die wezenlijke negatieve invloed niet zal optreden. U gaat na bij welke geplande werkzaamheden er kans is op het overtreden van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming ten aanzien van de beschermde soorten.

4.8. Informeer een ter zake deskundige bij de gemeente

Ter zake deskundigen zijn de gemeentelijk ecooloog, maar ook iedereen die de cursus natuurlijk groenbeheer van IPC gehad heeft. Als opdrachtgever informeert u een van hen. De gemeentelijk ecooloog onderhoudt de contacten met het ministerie van EL&I (RVO). Indien dit wenselijk is stelt hij het bevoegd gezag in staat tijdig te beoordelen of de Wet natuurbescherming op juiste wijze wordt toegepast.

4.9. Informeer de opdrachtnemer

Als opdrachtgever informeert de gemeente Westland de opdrachtnemer tijdig en adequaat over de bestaande natuurwaarden. Dit door de lijst en de kaart met beschermde soorten (zie bijlage 2) en het boekje "beschermde planten en dieren in de gemeente Westland" toe te voegen aan bestekken, opdrachtbrieven en contracten. Tijdig betekent doorgaans bij aanbesteding van de werkzaamheden, zodat de opdrachtnemer in de prijsvorming en planning met de voorzorgsmaatregelen uit deze Leidraad rekening kan houden. Het is vervolgens aan de opdrachtnemer om de uitvoerenden te informeren en instrueren.

4.10. Maak een lijst maatregelen

Als opdrachtgever stelt de gemeente Westland een lijst op van maatregelen uit deze Leidraad die moeten worden getroffen bij de voorbereiding en uitvoering van de werkzaamheden.

Let op! De maatregelen zijn afhankelijk van de in het werkgebied voorkomende soorten. Als er geen (middel)zwaar beschermde soorten voorkomen kan volstaan worden met de algemene zorgplicht (hoofdstuk 5). Als er wel (middel)zwaar beschermde soorten voorkomen, gebruikt u de Maatregelenkalender (hoofdstuk 6).

4.11. Communiceer de lijst met maatregelen

De gemeente Westland informeert de opdrachtnemer tijdig en adequaat over de te nemen maatregelen, door de gedragscode en leidraad toe te voegen aan bestekken, opdrachtbrieven en contracten.

De opdrachtnemer informeert het uitvoerend personeel tijdig en adequaat over de te nemen maatregelen, zorgt ervoor dat op de werkplek de lijst met soorten, maatregelen en de kaart aanwezig zijn, markeert de groeiplaatsen van beschermde planten en/of nesten en holen van beschermde dieren en vogels in het veld, als dat nodig is om deze tijdens de werkzaamheden te kunnen ontzien.

5. Algemene zorgplicht

In alle werkgebieden, ook daar waar geen (middel)zwaar beschermde soorten voorkomen, worden de algemene maatregelen genomen. Deze geven directe invulling aan de algemene zorgplicht. Voor de wet zijn ALLE in het wild levende dieren en planten van onvervangbare waarde. Mensen mogen hier niet onzorgvuldig mee omspringen. Dit houdt in dat te allen tijde wordt vermeden dieren te verontrusten, verwonden of te doden. Indien dit per ongeluk toch gebeurt wordt hierover gerapporteerd aan de gemeentelijk ecooloog. Tevens wordt onnodige beschadiging aan de flora vermeden.

5.1. Vermijd verstoring

Vermijd onnodige verstoring van gebieden door betreding, licht en geluid van terreinen, waar beschermde planten en dieren (kunnen) verblijven. Verstoring kan in veel gevallen worden voorkomen door kwetsbare gebieden af te zetten of te markeren in het veld en vervolgens te ontzien van betreding. Als met verlichting wordt gewerkt kan gekozen worden voor armaturen die weinig strooilicht veroorzaken of het aanpassen van de kleur van het licht.

Door werkzaamheden zo efficiënt mogelijk uit te voeren kan de duur van geluidsverstoring beperkt worden. Het streven is de werkzaamheden uit te voeren buiten de perioden waarin plant- en diersoorten het meest kwetsbaar zijn, namelijk gedurende de voortplanting en de winterrust. Bij de werkzaamheden maakt u zo veel mogelijk gebruik van de bestaande infrastructuur.

6. Maatregelenkalender bestendig beheer en onderhoud

Bij uitvoering van werkzaamheden wordt rekening gehouden met de meest kwetsbare perioden: die van voortplanting en (indien van toepassing) winterrust. De stoplichtbenadering, die hieronder wordt uitgewerkt, is daarbij een belangrijk instrument. In de meest kwetsbare perioden worden werkzaamheden voor bepaalde soorten in principe vermeden. Als dat niet kan, worden aanvullende maatregelen genomen.

6.1. Stoplichtbenadering

De maatregelen in deze Maatregelenkalender zijn een uitwerking van de stoplichtbenadering. Hieronder staat wat de stoplichtbenadering precies inhoudt. Als u volgens deze Leidraad werkt, dient u zich hieraan te houden.

- **Werk in de veilige perioden**
In werkgebieden waar (middel)zwaar beschermde soorten voorkomen, wordt gewerkt in veilige perioden, zoals met **GROEN** aangegeven in deze Maatregelenkalender. In deze perioden kan zonder aanvullende maatregelen worden gewerkt.
- **Vermijd zo veel mogelijk te werken in de onveilige perioden**
In werkgebieden waar (middel)zwaar beschermde soorten voorkomen, kan in de onveilige perioden worden gewerkt, mits de aanvullende maatregelen worden uitgevoerd. In de Maatregelenkalender zijn deze onveilige perioden met **ORANJE** aangegeven. Hier staat ook aangegeven welke maatregelen moeten worden genomen.
- **Alleen bij uitzondering werken in de verboden perioden**
In werkgebieden waar (middel)zwaar beschermde soorten voorkomen, worden geen werkzaamheden uitgevoerd in de verboden perioden, tenzij een aantoonbare calamiteit of reden van groot openbaar belang het noodzakelijk maakt de werkzaamheden in die periode uit te voeren. In de Maatregelenkalender zijn deze “verboden perioden” met **ROOD** aangegeven. De aanvullende maatregelen die in deze periode genomen moeten worden staan hier ook beschreven.
- **Bepaal per werkgebied wat de passende perioden zijn**
Het voorkomen van (middel)zwaar beschermde soorten bepaalt welke de groene, oranje of rode perioden in een werkgebied zijn. Dit dient u dus per werkgebied te bepalen.

Belangrijk:

Bij het hanteren van de Maatregelenkalender hoeft u alleen rekening te houden met de soort of soortgroepen die in het plangebied voorkomen. Met een rode of oranje periode hoeft dus geen rekening gehouden te worden als de soort of soortgroep niet in een plangebied aanwezig is. Uitgangspunt is dus altijd de lijst en kaart met beschermde soorten die in het plangebied voor (kunnen) komen.

In de volgende paragrafen staat per type werkzaamheid uitgewerkt hoe u dient te handelen als er (middel)zwaar beschermde soorten aanwezig zijn.

De paragrafen hebben de volgende onderdelen:

- Omschrijving werkzaamheid. Een korte uitleg wat onder de werkzaamheid wordt verstaan.
- Een kalender met veilige, onveilige en verboden perioden, uitgesplitst naar verschillende groepen beschermde soorten.
- Een kort overzicht van de aandachtspunten.
- Een lijst met concrete en praktische maatregelen per soortgroep. U neemt deze maatregelen in de **oranje** en **rode** perioden. De extra maatregelen die u neemt in de **rode** perioden staan apart aangegeven.

6.2. Aandachtspunten

De natuur houdt zich niet aan kalenders. De vogels bepalen de broedperiode, niet de kalender! Veranderingen in het klimaat veroorzaken verschillen in het seizoensritme van planten en dieren. De Maatregelenkalender zal dus niet altijd in overeenstemming zijn met het seizoensritme van planten en dieren. De handhaving van de wet richt zich op overtredingen van de Wet natuurbescherming. De maatregelen in de Maatregelenkalender, waaronder de stoplichtbenadering, zijn een hulpmiddel om overtredingen te voorkomen.

U moet altijd scherp blijven opletten of u het doel bereikt: voorkomen dat u schade aan beschermde plant- en diersoorten berokkent.

Dat geldt ook op plaatsen en momenten, waarvan u dacht dat er geen kans op schade aan beschermde soorten kon optreden. De Maatregelenkalender noch de kaart met beschermde soorten betekenen een vrijbrief om onzorgvuldig te handelen.

7. Beschrijving van de werkzaamheden Bestendig Beheer

7.1. Maaien van korte grazige vegetaties (Gazon)

Omschrijving werkzaamheid

Machinaal of handmatig maaien of klepelen van korte grazige vegetaties zoals bermen, recreatiegraslanden en gazons. Het gaat om soortenarme vaak voedselrijke graslanden, die ten minste vijf maal per jaar kort worden gemaaid vanwege de gebruiksfunctie. Het maaien van bermen met hoog gras of kruidenrijke vegetaties valt hier niet onder

Kalender

Als beschermde soorten van soortgroepen uit onderstaande kalender in het werkgebied aanwezig zijn moet u aanvullende maatregelen nemen.

Periode	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	Oktober	November	December
Soorten												
Planten												
Vissen												
Amfibieën												
Vleermuizen												
Zoogdieren												
Vogels												
Ongewervelden												
	Geen beperkingen											
	Uitvoeren met maatregelen											
	Niet uitvoeren, tenzij noodzakelijk, toepassen strikte maatregelen											

Aandachtssoorten

Amfibieën (Rugstreepad, Zandhagedis), (broed)vogels, beschermde vaatplanten

Aandachtspunten

Flora: Groeiplaatsen van beschermde soorten sparen gedurende het groeiseizoen.

Amfibieën: Niet maaien als jonge amfibieën massaal op het land aanwezig zijn.

Broedvogels: Geen nesten vernielen of ernstig verstoren; ook niet in de hogere zoomvegetatie rondom de te maaien percelen of in en aan het water.

Maatregelen in de oranje periode

Planten

- Beschermde vaatplanten pas na de zaadzetting maaien

Amfibieën (rugstreepad)

- Langs sloten en wateren waar rugstreepad voorkomt, ontziet u zandhopen, molshopen e.d. tussen 15 maart en 15 augustus in verband met het belang als rustplek.

Vogels

- Voorkom het vernielen of verstoren "met wezenlijke invloed" van nesten van broedende vogels. Gelet op de kortdurende verstoring als gevolg van maaien is het treffen van maatregelen voor in bomen en struiken en langs watergangen broedende vogels op of rond het perceel niet nodig.
- Als grondbroedende vogels (bijvoorbeeld Kievit en scholekster) in of aan het water (bijvoorbeeld wilde eend, meerkoet) aanwezig zijn op of direct rond het te maaien perceel, vraagt u aan een deskundige advies gevraagd over de te nemen maatregelen. U volgt het advies op.

Toelichting:

Bij gazons die vanaf maart gemaaid worden is de kans op broedvogels nihil. Bijzondere maatregelen zijn hier niet noodzakelijk. Echter in de hoge vegetatie rondom de korte grazige vegetatie kunnen nesten aanwezig zijn. De vogels zullen doorgaans geen last hebben van een kortdurende maaiactie. U dient dus zo snel mogelijk te werken en voldoende afstand te houden om verstoring “met wezenlijke invloed” te voorkomen (zie begrippenlijst).

7.2. Maaien van lange grazige of kruidige vegetaties (ruig gras)

Omschrijving werkzaamheid

Het machinaal of handmatig maaien of klepelen van lange grazige vegetaties, kruidenrijke graslanden en kruidenvegetaties. Hieronder vallen bijvoorbeeld bermen en dijkwalen met lang gras en veel kruiden en ruigtestroken langs poelen en in parken. Het maairegime betreft een- tot maximaal viermaal per jaar. Het maaien van natte gebieden zoals moerasvegetaties, oevers en wilgen en rietvelden valt hier niet onder vanwege het voorkomen van andere beschermde soorten

Kalender

Als beschermde soorten van soortgroepen uit onderstaande kalender in het werkgebied aanwezig zijn moet u aanvullende maatregelen nemen.

Periode	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	Oktober	November	December
Soorten												
Planten												
Vissen												
Amfibieën												
Vleermuizen												
Zoogdieren												
Vogels												
Ongewervelden												
	Geen beperkingen											
	Uitvoeren met maatregelen											
	Niet uitvoeren, tenzij noodzakelijk, toepassen strikte maatregelen											

Aandachtssoorten

Amfibieën(rugstreepad), (broed)vogels, beschermde vaatplanten

Aandachtspunten

Planten: Groeiplaatsen van beschermde soorten sparen gedurende het groeiseizoen. Pas na de zaadzetting maaien.

Amfibieën: Niet maaien als jonge amfibieën massaal op het land aanwezig zijn.

Broedvogels: Voorkom vernieling en verstoring "met wezenlijke invloed" van nesten van broedende vogels.

Maatregelen in de oranje en rode perioden

Planten

- U klepelt geen percelen, die deel uitmaken van het leefgebied van (middel)zwaar beschermde planten; op dergelijke percelen wordt alleen gemaaid en/of gehooid met een maaihogte van minimaal 8 cm.
- U markeert de plaatsen waar beschermde planten voorkomen en maait deze plaatsen na zaadzetting van de betreffende soorten.
- U maait percelen met groeiplaatsen van beschermde soorten met licht materieel om te voorkomen dat de grond aangereden wordt.
- U voert het maaisel af om verstikking van de bodem te voorkomen en verschraving te bevorderen. U laat het maaisel twee tot vier dagen liggen om zaadval mogelijk te maken en om insecten de mogelijkheid te geven te vluchten.

Amfibieën (rugstreepad)

- Langs sloten en wateren waar rugstreepad voorkomt, ontziet u zandhopen, molshopen e.d. tussen 15 maart en 15 augustus in verband met het belang als rustplek.
- Jonge amfibieën kunnen in de zomer in grote aantallen tegelijkertijd uit de voortplantingswateren komen. Dit is vaak het geval op warme maar vochtige dagen tijdens en na regenbuien. Een hele generatie kan in één keer worden weggemaaid. Langs wateren die van relatief groot belang zijn voor de voortplanting van amfibieën wordt in de periode

vanaf 15 maart tot 15 augustus binnen een zone van 3 meter van voortplantingswateren niet gekleped en wordt de maaihoogte op minimaal 15 cm. afgesteld

Vogels

- Voorafgaand aan de werkzaamheden spoort u nesten op en markeert deze voor de duur van de werkzaamheden. U houdt minimaal 10 m afstand tot nesten om vernieling en verstering van nesten te voorkomen.
- Als kuikens van weidevogels aanwezig zijn, maait u van binnen naar buiten maaien en met gebruik van een 'wildredder'.
- Als bij controle blijkt dat geen nesten of kuikens aanwezig zijn kunnen de werkzaamheden ook binnen de rode en oranje periode uitgevoerd worden.
- Voor bermen smaller dan 3 meter langs de drukke wegen is het niet nodig van te voren te controleren op nesten. Hier zal geen enkele vogel nestelen.

Zoogdieren

- Voor het maaien van kruidige vegetaties en het snoeien of rooien van struiken en kreupelhout, doorzoekt u het terrein op de aanwezigheid van egels. Deze vluchten bij naderende verstering namelijk niet weg. Eventueel aangetroffen egels worden (voorzichtig!) verplaatst naar een nabijgelegen locatie waar voldoende dekking aanwezig is en geen werkzaamheden plaatsvinden.

7.3. Maaien van oevers en moerasvegetaties

Omschrijving werkzaamheid

Maaien van vegetatie op natte gronden. Hieronder vallen oever- en moerasvegetaties. Bijvoorbeeld rietlanden, wilgenopslag en natte ruigte op braakliggende terreinen. Maaiwerkzaamheden vinden handmatig plaats of met open maaibak. Werkzaamheden in het natte profiel, bijvoorbeeld het schonen van sloten of het maaien van watervegetatie vallen hier niet onder.

Kalender

Als beschermde soorten van soortgroepen uit onderstaande kalender in het werkgebied aanwezig zijn moet u aanvullende maatregelen nemen.

Periode	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	Oktober	November	December
Soorten												
Planten												
Vissen												
Amfibieën												
Vleermuizen												
Zoogdieren												
Vogels												
Ongewervelden												
	Geen beperkingen											
	Uitvoeren met maatregelen											
	Niet uitvoeren, tenzij noodzakelijk, toepassen strikte maatregelen											

Aandachtssoorten

Broedvogels, Amfibieën (Rugstreeppad), beschermde vaatplanten

Aandachtspunten

- Planten: Voorkom vernieling van groeiplaatsen van beschermde planten. Voer werkzaamheden uit na zaadsetting. Voer maaisel altijd af.
- Amfibieën: Niet maaien als jonge amfibieën massaal op het land aanwezig zijn.
- Broedvogels: Voorkom vernieling en verstoring “met wezenlijke invloed” van nesten van broedende vogels.

Maatregelen in de oranje en rode perioden

Algemeen

- U klepelt geen percelen, die deel uitmaken van het leefgebied van (middel)zwaar beschermde planten of dieren.

Planten

- U markeert de groeiplaatsen van beschermde soorten. U laat per maaigang minimaal 30% van de groeiplaatsen van middelzwaar beschermde soorten ongemaaid.
- U werkt met licht materieel om verdichting van de bodem te voorkomen.
- U voert het maaisel af om verstikking van de bodem te voorkomen en verschraling te bevorderen. U laat het maaisel twee tot vier dagen liggen om zaadval mogelijk te maken.

Amfibieën

- Langs sloten en wateren waar rugstreeppad voorkomt worden zandhopen, molshopen e.d. tussen 15 maart en 15 augustus ontzien bij maaien in verband met het belang als rustplek.

Vogels

- Bij werkzaamheden in de rode periode: voorafgaand aan de werkzaamheden spoort u nesten op en markeert deze voor de duur van de werkzaamheden. U houdt minimaal 10 meter afstand tot nesten om vernieling en wezenlijke verstoring van nesten te voorkomen.

7.4. Onderhoud van (haag) beplanting

Omschrijving werkzaamheid

Verwijderen van onkruid uit beplanting (schoffelen), snoeien van (overhangende) beplanting, verwijderen van opschot

Kalender

Als beschermde soorten van soortgroepen uit onderstaande kalender in het werkgebied aanwezig zijn moet u aanvullende maatregelen nemen.

Periode	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	Oktober	November	December
Soorten												
Planten												
Vissen												
Amfibieën												
Vleermuizen												
Zoogdieren												
Vogels												
Steenuil												
Ongewervelden												
	Geen beperkingen											
	Uitvoeren met maatregelen											
	Niet uitvoeren, tenzij noodzakelijk, toepassen strikte maatregelen											

Aandachtssoorten

(broed) vogels

Aandachtspunten

Planten: Groeiplaatsen van beschermde soorten niet beschadigen tijdens de werkzaamheden.

Broedvogels: Voorkom vernieling en verstoring “met wezenlijke invloed” van nesten van broedende vogels. Let vooral op spechtengaten, holen en nesten van uilen en nesten van roofvogels in bomen want die zijn jaarrond beschermd. Sommige vogelsoorten starten vroeg met broeden (begin februari), anderen gaan lang door (bijv. houtduif).

Maatregelen in de oranje en rode perioden

Planten

- U voorkomt dat groeiplaatsen van beschermde soorten worden vernield door vertrapping en het rijden met materieel.
- Indien het hout wordt versnipperd dient dit afgevoerd te worden om verdichting en verstikking van de bodem te voorkomen. Indien mogelijk blijft snoeihout liggen.

Vogels

- U controleert de bomen, struiken en heesters op de aanwezigheid van in gebruik zijnde of vaste nesten. Bomen, struiken en heesters met in gebruik zijnde nesten snoeit u pas nadat de eieren uitgebroed zijn en de vogels, inclusief de jongen, het nest verlaten hebben.
- U houdt bij het snoeien voldoende afstand tot bewoonde of vaste nesten. Aangezien de vereiste afstand afhankelijk is van de soort, volgt u het advies van een deskundige over de wijze waarop u verstoring kunt voorkomen op.

Uitzonderingen

- Wanneer in verband met calamiteiten of in het belang van de veiligheid snoeiwerkzaamheden moeten plaatsvinden die niet kunnen worden uitgesteld, neemt u daarbij zoveel als redelijkerwijs mogelijk de gedragsregels van deze Leidraad in acht. Het gaat dan bijvoorbeeld om het opruimen van stormhout. Zie Gedragscode 2.4.5 Omgaan met calamiteiten

7.5. Snoeien van bomen, struiken en heesters

Omschrijving werkzaamheid

Snoeiwerkzaamheden aan bomen, struiken en heesters en het knotten van knobomen. Het kappen van bomen (het weghalen van een boom in het kader van dunnen) valt hier niet onder. Het tijdstip van uitvoering is doorgaans afgestemd op de eisen en behoeften van de te snoeien beplanting en zal vaak in de winterperiode vallen.

Kalender

Als beschermde soorten van soortgroepen uit onderstaande kalender in het werkgebied aanwezig zijn moet u aanvullende maatregelen nemen.

Periode	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	Oktober	November	December
Soorten												
Planten												
Vissen												
Amfibieën												
Vleermuizen												
Zoogdieren												
Vogels												
Steenuil												
Ongewervelden												
	Geen beperkingen											
	Uitvoeren met maatregelen											
	Niet uitvoeren, tenzij noodzakelijk, toepassen strikte maatregelen											

Aandachtssoorten

(broed)vogels en vleermuizen

Aandachtspunten

- Planten: Groeiplaatsen van beschermde soorten niet beschadigen tijdens de werkzaamheden.
- Vleermuizen: Aangezien snoei en kap vaak in de winterperiode uitgevoerd wordt dient extra aandacht besteed te worden aan het opsporen van bomen met holle ruimten bijvoorbeeld oude specht gaten. Overwinterende vleermuizen kunnen hier gebruik van maken.
- Broedvogels: Voorkom vernieling en verstoring “met wezenlijke invloed” van nesten van broedende vogels. Let vooral op spechtengaten, holen en nesten van uilen en nesten van roofvogels in bomen want die zijn jaarrond beschermd. Sommige vogelsoorten starten vroeg met broeden (begin februari), anderen gaan lang door (bijv. houtduif tot september).

Maatregelen in de oranje en rode perioden

Planten

- U voorkomt dat groeiplaatsen van beschermde soorten worden vernield door vertrapping en het rijden met materieel.
- Indien het hout wordt versnipperd dient dit afgevoerd te worden om verdichting en verstikking van de bodem te voorkomen. Indien mogelijk blijft snoeihout liggen.

Vleermuizen

- U snoeit bomen met verblijfplaatsen onder begeleiding van een deskundige.
- U snoeit geen bomen met holten die gebruikt worden als kraamkolonie of waarin vleermuizen overwinteren. Indien gesnoeid moet worden aan bomen binnen een straal van 10 meter overlegt u met de gemeentelijk ecooloog.

Vogels

- U controleert de bomen, struiken en heesters op de aanwezigheid van in gebruik zijnde nesten. Bomen, struiken en heesters met in gebruik zijnde nesten snoeit u pas nadat de eieren uitgebroed zijn en de vogels, inclusief de jongen, het nest verlaten hebben.
- U houdt bij het snoeien voldoende afstand tot bewoonde of vaste nesten. Aangezien de vereiste afstand afhankelijk is van de soort, volgt u het advies van een deskundige over de wijze waarop u verstoring kunt voorkomen op.
- U voert werkzaamheden aan knotbomen, waarin vaste nesten voorkomen, uit tussen 15 september en 31 januari.

Uitzonderingen

- Wanneer in verband met calamiteiten of in het belang van de veiligheid snoeiwerkzaamheden moeten plaatsvinden die niet kunnen worden uitgesteld, neemt u daarbij zoveel als redelijkerwijs mogelijk de gedragsregels van deze Leidraad in acht. Het gaat dan bijvoorbeeld om het opruimen van stormhout. Zie hoofdstuk 8.4 noodgevallen

7.6. Dunnen van houtopstanden, rooien van bomen en struiken

Omschrijving werkzaamheid

Het gaat om het dunnen van bosplantsoen, bosschages, verwijderen van één of enkele bomen uit een laan, rooien van enkele struiken en dergelijke. De werkzaamheden zijn gericht op het toegankelijk en veilig houden van dergelijke groenstructuren. Grootschalige kap valt niet onder deze Leidraad. Let op: de Boswet kan van toepassing zijn op houtbestanden buiten de bebouwde kom.

Kalender

Als beschermde soorten van soortgroepen uit onderstaande kalender in het werkgebied aanwezig zijn moet u aanvullende maatregelen nemen.

Periode	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	Oktober	November	December
Soorten												
Planten												
Vissen												
Amfibieën												
Vleermuizen												
Zoogdieren												
Vogels												
Ongewervelden												
	Geen beperkingen											
	Uitvoeren met maatregelen											
	Niet uitvoeren, tenzij noodzakelijk, toepassen strikte maatregelen											

Aandachtssoorten

(broed)vogels en vleermuizen

Aandachtspunten

- Planten:** Groeiplaatsen van beschermde soorten niet beschadigen tijdens de werkzaamheden.
- Vleermuizen:** Bomen met bewoonde holten niet kappen in de kraamperiode en tijdens de winterslaap. Lijnvormige vegetatie-elementen zoals bomenlanen en heggen kunnen door vleermuizen gebruikt worden als vliegroute.
- Broedvogels:** Voorkom vernieling en verstoring “met wezenlijke invloed” van nesten van broedende vogels. Let vooral op spechtengaten, holen en nesten van uilen en nesten van roofvogels in bomen want die zijn jaarrond beschermd. Sommige vogelsoorten starten vroeg met broeden (begin februari), anderen gaan lang door (bijv. houtduif tot september).

Maatregelen in de oranje en rode perioden

Planten

- U voorkomt dat groeiplaatsen van (middel)zwaar beschermde soorten worden vernield, door vertrapping en het rijden met materieel.
- Indien het hout wordt versnipperd dient dit afgevoerd te worden om verdichting en verstikking van de bodem te voorkomen. Bij voorkeur blijven de takken in de (bosplantsoen)beplanting liggen.

Vleermuizen

- U kapt in geen geval bomen op het moment dat er vleermuizen aanwezig zijn. U vraagt een deskundige om dat vast te stellen.

- U kapt alleen bomen met (in gebruik zijnde) vleermuisverblijven, als dat voor de veiligheid noodzakelijk is. In dat geval laat u een deskundige adviseren hoe dat kan worden uitgevoerd met zo min mogelijk negatieve effecten op de betrokken soort(en).
- Bij het kappen van bomen zorgt u dat de bomen niet in de richting van een door vleermuizen bewoonde boom vallen. Indien het noodzakelijk is te werken binnen 10 m afstand tot door vleermuizen bewoonde bomen overlegt u met de gemeentelijk ecooloog.
- Als de te rooien bomen en/of struiken een doorgaande, lijnvormige structuur vormen (bomenlaan, haag, heg, singel, houtwal), laat u een deskundige onderzoeken of vleermuizen hiervan gebruik maken als vliegroute.
- Als dat het geval is, voorkomt u dat er "gaten" in de lijnvormige beplanting van meer dan 30 m ontstaan. Als dat vanwege openbare veiligheid niet mogelijk is kapt u in de winterperiode (1 december – 1 maart) en herplant u in deze periode bomen met voldoende hoogte en kroon zodat de laan de functionaliteit als vliegroute behoudt.

Vogels

- U controleert de bomen op de aanwezigheid van in gebruik zijnde nesten. Bomen met in gebruik zijnde nesten kapt u pas nadat de vogels zijn uitgebroed en de jongen de nesten hebben verlaten.
- U houdt bij het snoeien voldoende afstand tot bewoonde en vaste nesten. Aangezien de vereiste afstand afhankelijk is van de soort, volgt u het advies van een deskundige over de wijze waarop u verstoring kunt voorkomen op.
- Als u een boom moet kappen met daarin een nest dat jaarrond beschermd is (zie de Checklist in Bijlage 1), verzekert u zich er van dat er voor de vogels voldoende alternatieven in de omgeving beschikbaar zijn. Zo nodig zorgt u voor compensatie.

Uitzonderingen

- Het kan voorkomen dat in verband met calamiteiten of in het belang van de veiligheid kapwerkzaamheden moeten plaatsvinden die niet kunnen worden uitgesteld. Het gaat dan bijvoorbeeld om het opruimen van stormhout of het kappen van iepen met de iepziekte. Zie & 8 noodgevallen

7.7. Schonen van wateren (krozen)

Omschrijving werkzaamheid

Vanaf de oever of met behulp van een maaiboot met open maaibak maaien van drijvende en ondergedoken waterplanten in sloten, rivieren, kanalen, poelen en vijvers. Het verwijderen van de baggerlaag valt niet onder deze werkzaamheden, de vegetatie wordt boven de bodem afgeknipt.

Kalender

Als beschermde soorten van soortgroepen uit onderstaande kalender in het werkgebied aanwezig zijn moet u aanvullende maatregelen nemen.

Periode	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	Oktober	November	December
Soorten												
Planten												
Vissen												
Amfibieën												
Vleermuizen												
Zoogdieren												
Vogels												
Ongewervelden												
	Geen beperkingen											
	Uitvoeren met maatregelen											
	Niet uitvoeren, tenzij noodzakelijk, toepassen strikte maatregelen											

Aandachtssoorten

Amfibieën, grote modderkruiper, (broed)vogels en vaatplanten

Aandachtspunten

- Planten: Voorkom vernieling van groeiplaatsen van beschermde planten.
- Vissen: Watervegetaties zijn belangrijk voor de voortplanting en als leefgebied (paaieren, eiafzet, schuilplaats voor jongen).
- Amfibieën: Watervegetaties zijn belangrijk voor de voortplanting en als leefgebied (eiafzet, schuilplaats, foerageergebied).
- Broedvogels: Voorkom vernieling en verstoring "met wezenlijke invloed" van nesten van broedende vogels. Oevers zijn vaak rijk aan broedvogels, meerkoet en fuut broeden op het water.

Maatregelen in de oranje en rode perioden

Algemeen

- Indien vermoed wordt dat er beschermde soorten voorkomen inspecteert u het schoonsel op de aanwezigheid hiervan. Als u deze aantreft, loopt u het schoonsel geheel na en aangetroffen dieren worden zo veel mogelijk terug gezet in het water op een locatie van de watergang waar geen werkzaamheden (gaan) plaatsvinden of waar de werkzaamheden al zijn afgerond. De werkzaamheden worden uitgevoerd door een deskundige.
- U laat minimaal 20% van de aanwezige aquatische en oevervegetatie ongemoeid, uitgezonderd die plaatsen waar het voor de waterhuishouding noodzakelijk is deze te verwijderen. Dit is ecologisch gezien waardevol omdat het belangrijkste deel van het leefgebied van beschermde soorten dan zo min mogelijk wordt aangetast.
- In overleg met het Hoogheemraadschap van Delfland schoont u brede (8 m en meer) watergangen pas na 15 juli.

Planten

- U schoont (delen van) wateren met beschermde soorten niet van april tot en met augustus, uitgezonderd die plaatsen waar het voor de waterhuishouding noodzakelijk is deze te verwijderen.
- U rijdt niet met materieel over groeiplaatsen van beschermde planten.

- U zet geen materiaal af op groeiplaatsen van beschermde soorten in verband met verdichting en verrijking van de groeiplaats. U markeert groeiplaatsen van beschermde soorten vooraf.

Vissen

- U schoont wateren met beschermde vissen alleen als de watertemperatuur tussen 5 en 20 graden Celsius bedraagt.
- Bij werkzaamheden in de **rode** periode: U voert alleen schoningstaken uit wanneer dit gelet op de primaire functie van de watergang noodzakelijk is. In voorkomende gevallen wordt ervoor gekozen éézijdig of alleen in het midden van de watergang te schonen.
- Toelichting: de oplosbaarheid van zuurstof in warm water is beperkt, terwijl de activiteit van vissen bij deze temperaturen hoog is. In warm water treedt daardoor eerder zuurstofgebrek op dan bij koud water en zijn de effecten op vissen het grootst. Door opwerveling van bodem- en organisch materiaal en biologische omzetting daarvan wordt bovendien een extra beslag gelegd op de zuurstofhuishouding.

Amfibieën (rugstreepad)

- Bij werkzaamheden in de **rode** periode: U voert alleen schoningstaken uit wanneer dit gelet op de primaire functie van de watergang noodzakelijk is. In voorkomende gevallen wordt ervoor gekozen éézijdig of alleen in het midden van de watergang te schonen.

Vogels

- Bij werkzaamheden in de **rode** periode: u spoort nesten van vogels op direct voorafgaande aan de schoning. In overleg met een deskundige wordt bepaald welke maatregelen getroffen moeten worden om verstoring van broedende vogels te voorkomen.

7.8. Baggeren van wateren

Omschrijving werkzaamheid

Verwijderen van de baggerlaag met behulp van een baggerschip of vanaf de oever met een kraan in het kader van onderhoud van watergangen, vijvers, poelen en plassen. Baggerwerkzaamheden met een frequentie langer dan 8 jaar vallen hier niet onder, dergelijke ingrepen vallen onder ruimtelijke ingrepen.

Kalender

Als beschermde soorten van soortgroepen uit onderstaande kalender in het werkgebied aanwezig zijn moet u aanvullende maatregelen nemen.

Periode	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	Oktober	November	December
Soorten												
Planten												
Vissen												
Amfibieën												
Vleermuizen												
Zoogdieren												
Vogels												
Ongewervelden												
	Geen beperkingen Uitvoeren met maatregelen Niet uitvoeren, tenzij noodzakelijk, toepassen strikte maatregelen											

Aandachtsoorten

Amfibieën, grote modderkruiper, (broed)vogels en beschermde vaatplanten.

Aandachtspunten

- Planten: Voorkom vernieling van groeiplaatsen van beschermde planten in de waterzone en op de oever.
- Vissen: Watervegetaties zijn belangrijk voor de voortplanting en als leefgebied (paaier, eiafzet, schuilplaats voor jongen).
- Amfibieën: Watervegetaties zijn belangrijk voor de voortplanting en als leefgebied (eiafzet, schuilplaats, foerageergebied).
- Broedvogels: Voorkom vernieling en verstoring “met wezenlijke invloed” van nesten van broedende vogels. Oevers zijn vaak rijk aan broedvogels, meerkoet en fuut broeden op het water.

Maatregelen in de oranje en rode perioden

Algemeen

- Baggeren met behulp van een baggerzuiger zonder vleugels heeft de voorkeur, aangezien u daarmee gericht kan werken en het (natuurlijk) profiel van de sloot kunt behouden.
- Baggerwerkzaamheden worden altijd uitgevoerd in de richting van open water of het gedeelte waar geen baggerwerkzaamheden worden uitgevoerd.
- Indien de baggerspecie op de kant verwerkt wordt en vermoed wordt dat er beschermde soorten voorkomen inspecteert u de bagger op de aanwezigheid hiervan. Als u deze aantreft, loopt u de bagger geheel na en aangetroffen dieren worden zo veel mogelijk terug gezet in het water op een locatie van de watergang waar geen werkzaamheden (gaan) plaatsvinden of waar de werkzaamheden al zijn afgerond. De werkzaamheden worden uitgevoerd door een deskundige. Uitzondering hierop is bagger die niet op de kant verwerkt wordt, zoals vervuilde bagger, deze wordt altijd afgevoerd naar een erkende verwerkingsinstallatie.

- U baggert wateren zo dat minimaal 20% van de bodem ongemoeid blijft. Dit kan bijvoorbeeld een smalle strook langs de oever zijn.
- Bagger wordt niet op natuurvriendelijke oevers afgezet

Planten

- Rijdt niet met materieel over groeiplaatsen van beschermde planten om verdichting te voorkomen.
- Deponeer de bagger niet op de oever waar groeiplaatsen van beschermde soorten aanwezig zijn.

Vissen

- Wateren waarin kleine modderkruiper of bittervoorn voorkomen mogen alleen worden gebaggerd bij een watertemperatuur tussen 5 en 20°C.
- Bij werkzaamheden in de **rode** periode: U voert alleen baggerwerkzaamheden uit wanneer dit gelet op de primaire functie van de watergang noodzakelijk is. In voorkomende gevallen wordt ervoor gekozen éézijdig of alleen in het midden van de watergang te baggeren.
- In de oeverzone van grote wateren (meren, plassen) en wateren met stortsteen of puin houdt u rekening met het voorkomen van de rivieronderpad. Zones met stortsteen, puin en ander vast materiaal op de bodem worden bij baggerwerkzaamheden ontzien.

Amfibieën (rugstreepad)

- Bij werkzaamheden in de **rode** periode: U voert alleen baggerwerkzaamheden uit wanneer dit gelet op de primaire functie van de watergang noodzakelijk is. In voorkomende gevallen wordt ervoor gekozen éézijdig of alleen in het midden van de watergang te schonen.

Vogels

- Bij werkzaamheden in de **rode** periode: u spoort nesten van vogels op direct voorafgaande aan de baggerwerkzaamheden. In overleg met een deskundige wordt bepaald welke maatregelen getroffen moeten worden om verstoring van broedende vogels te voorkomen.

7.9. Onderhoud van oeververdedigingen en kunstwerken

Omschrijving werkzaamheid

Onderhoudswerkzaamheden aan oeververdedigingen en andere kunstwerken in het water, zoals kademuren, dijken, sluizen en oeverbeschoeiingen. Het maaien van dijklichamen wordt behandeld in § 6.2 en 6.3 van deze Leidraad. Groot onderhoud, zoals het opnieuw voegen, zandstralen, afdichten en andere werkzaamheden waarbij de wezenlijke kenmerken van de biotoop en daarmee de voorwaarden voor voorkomen van beschermde soorten worden aangetast, vallen onder ruimtelijke ingrepen.

Kalender

Als beschermde soorten van soortgroepen uit onderstaande kalender in het werkgebied aanwezig zijn moet u aanvullende maatregelen nemen.

Periode	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	Oktober	November	December
Soorten												
Planten												
Vissen												
Amfibieën												
Vleermuizen												
Zoogdieren												
Vogels												
Ongewervelden												
	<div style="display: flex; justify-content: space-between; padding: 0;"> <div style="width: 20px; height: 10px; background-color: green; border: 1px solid black;"></div> Geen beperkingen </div> <div style="display: flex; justify-content: space-between; padding: 0;"> <div style="width: 20px; height: 10px; background-color: orange; border: 1px solid black;"></div> Uitvoeren met maatregelen </div> <div style="display: flex; justify-content: space-between; padding: 0;"> <div style="width: 20px; height: 10px; background-color: red; border: 1px solid black;"></div> Niet uitvoeren, tenzij noodzakelijk, toepassen strikte maatregelen </div>											

Aandachtssoorten

(broed)vogels, vissen, Vaatplanten

Aandachtspunten

- Planten:** Voorkom vernieling van groeiplaatsen van beschermde planten. Voer werkzaamheden uit na zaadsetting.
- Vissen:** Watervegetaties zijn belangrijk voor de voortplanting en als leefgebied (paaieren, eiafzet, schuilplaats voor jongen).
- Amfibieën:** Watervegetaties zijn belangrijk voor de voortplanting en als leefgebied (eiafzet, schuilplaats, foerageergebied).
- Broedvogels:** Voorkom vernieling en verstoring “met wezenlijke invloed” van nesten van broedende vogels.

Maatregelen in de **oranje** en **rode** perioden

Planten

- Bij werkzaamheden ontziet u de plaatsen waar beschermde planten groeien.

Vissen

Als werkzaamheden in het natte profiel plaatsvinden:

- Water- en oevervegetaties dienen zoveel mogelijk te worden gespaard in verband met het belang als eiafzet en opgroeiplek voor jonge vissen.

Amfibieën

- U inspecteert de oever op de aanwezigheid van eieren of larven van amfibieën. Als u deze vindt, verplaatst u die naar een deel van de watergang die niet wordt bewerkt.

Vogels

- Bij werkzaamheden in de **rode** periode: u spoort nesten van vogels op direct voorafgaande aan de werkzaamheden. In overleg met een deskundige wordt bepaald welke maatregelen getroffen moeten worden om verstoring van broedende vogels te voorkomen.

7.10. Onderhoud van verhardingen

Omschrijving werkzaamheid

Het gaat om het onderhoud van wegen, fietspaden, voetpaden, parkeerplaatsen, kades, pieren en dergelijke. Werkzaamheden omvatten het openbreken en asfalteren, verwijderen en storten van grind en beton en het verlagen van de berm in verband met waterafvoer. Ook bestrijding van onkruid valt hieronder. Onkruidbestrijding wordt alleen toegepast waar dit wettelijk is toegestaan. Bij verharding binnen de beschermingsgebieden (Kapittelduinen en provinciale ecologische hoofdstructuur) wordt geen chemische bestrijding toegepast.

Kalender

Als beschermde soorten van soortgroepen uit onderstaande kalender in het werkgebied aanwezig zijn moet u aanvullende maatregelen nemen.

Periode	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	Oktober	November	December
Soorten												
Planten												
Vissen												
Amfibieën												
Vleermuizen												
Zoogdieren												
Vogels												
Ongewervelden												
	Geen beperkingen											
	Uitvoeren met maatregelen											
	Niet uitvoeren, tenzij noodzakelijk, toepassen strikte maatregelen											

Aandachtssoorten

Zandhagedis, rugstreepd

Aandachtspunten

- Planten: Let op groeiplaatsen van beschermde planten langs de verhardingen; voorkom betreding met machines en opslag van materieel en materialen.
- Broedvogels: Voorkom vernieling en verstoring “met wezenlijke invloed” van nesten van broedende vogels.
- Amfibieën: Dek tijdelijke zandhopen af in/nabij de duinen om te voorkomen dat zandhagedis en/of rugstreepd in de zandhoop kruipen.

Maatregelen in de oranje perioden

Planten

- Voorkom betreding en aantasting van groeiplaatsen van beschermde planten. Markeer groeiplaatsen in het veld en houd afstand.
- Als het onvermijdelijk is dat beschermde planten worden aangetast verplaatst u deze onder leiding van een deskundige naar een geschikte plaats in de nabijheid. Als dat verplaatsing naar buiten het plangebied betreft, is hiervoor een ontheffing nodig.
- Onkruidbestrijding in de nabijheid van beschermde soorten vindt mechanisch of thermisch plaats.
- Onkruidbestrijding binnen de beschermingsgebieden vindt mechanisch of thermisch plaats.

Vogels

- Bij werkzaamheden in de rode periode: u spoort nesten van vogels op direct voorafgaande aan de werkzaamheden. In overleg met deskundige wordt bepaald welke maatregelen getroffen moeten worden om verstoring van broedende vogels te voorkomen.

7.11. Verwijderen van zwerfvuil en drijfhout

Omschrijving werkzaamheid

Het periodiek verwijderen van zwerfvuil en drijfhout met behulp van machines, prikstokken en bladblazers in stedelijk en landelijk gebied.

Kalender

Als beschermde soorten van soortgroepen uit onderstaande kalender in het werkgebied aanwezig zijn moet u aanvullende maatregelen nemen.

Periode	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	Oktober	November	December
Soorten												
Planten												
Vissen												
Amfibieën												
Vleermuizen												
Zoogdieren												
Vogels												
Ongewervelden												
	Geen beperkingen											
	Uitvoeren met maatregelen											
	Niet uitvoeren, tenzij noodzakelijk, toepassen strikte maatregelen											

Aandachtsoorten

(broed) vogels en amfibieën.

Aandachtspunten

Vissen: Oevervegetaties zijn zeer belangrijk voor de voortplanting en als leefgebied (paaien, eiafzet, schuilplaats voor jongen), voorkom aantasting van de oevervegetatie in het voortplantingsseizoen.

Amfibieën: Oevervegetaties zijn zeer belangrijk voor de voortplanting en als leefgebied (eiafzet, schuilplaats, foerageergebied). Voorkom aantasting van de oevervegetatie in het voortplantingsseizoen.

Broedvogels: Voorkom vernieling en verstoring “met wezenlijke invloed” van nesten.

Maatregelen in de oranje perioden

Algemeen

- U voorkomt aantasting van waterplantenvegetatie.

Vogels

- U voorkomt verstoring en vernietiging van nesten van broedende vogels.

Amfibieën

- U ontziet broedhopen en dagen waarop amfibieën massaal trekken

7.12. Begrazingsbeheer

Omschrijving werkzaamheid

Het periodiek of continu begrazen van grasachtige vegetaties.

Er worden begrazers ingezet bij het beheer van grasachtige vegetaties in enkele grotere groengebieden en percelen.

Kalender

Als beschermde soorten van soortgroepen uit onderstaande kalender in het werkgebied aanwezig zijn moet hiermee rekening houden bij de keuze van begrazers en de veedichtheid.

Periode	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	Oktober	November	December
Soorten												
Planten												
Vissen												
Amfibieën												
Vleermuizen												
Zoogdieren												
Vogels												
Ongewervelden												
	<div style="display: flex; justify-content: space-between; padding: 0;"> <div style="width: 30%;"> Geen beperkingen</div> <div style="width: 30%;"> Uitvoeren met maatregelen</div> <div style="width: 30%;"> Niet uitvoeren, tenzij noodzakelijk, toepassen strikte maatregelen</div> </div>											

Aandachtssoorten

Amfibieën(rugstreeppad) en (broed)vogels

Aandachtspunten

Planten: Groeiplaatsen van beschermde soorten beschermen gedurende het groeiseizoen.

Broedvogels: Voorkom vernieling en verstoring “met wezenlijke invloed” van nesten van broedende vogels.

8. Verantwoordelijkheden

8.1. Algemene verdeling van verantwoordelijkheden

De opdrachtgever is hoofdverantwoordelijk voor de naleving van deze Leidraad. Als opdrachtnemer heeft u een eigen verantwoordelijkheid om de maatregelen goed uit te voeren; dit dient u schriftelijk te bevestigen. Voor werkzaamheden die door of in opdracht van de Gemeente Westland worden uitgevoerd is de afdeling Ruimte de opdrachtgever .

De uitvoerde is hoofdelijk aansprakelijk. Als hij/zij echter onvoldoende training en/of voorlichting gehad heeft kan deze verantwoordelijkheid afgewenteld worden op het uitvoerende bedrijf/opdrachtnemer of zelfs de opdrachtgever. Als de opdrachtgever onvoldoende kennis en informatie heeft overgedragen kan hij/zij dus aansprakelijk gesteld worden. Het is dus van groot belang om alle opdrachtnemers actief in kennis te stellen van zowel de Gedragscode als deze Leidraad. Bovendien dient de opdrachtgever de aanwezige kennis van verspreiding van beschermde soorten over te dragen aan haar opdrachtnemers.

Ook bij afwezigheid van schade is de opdrachtgever bevoegd om sancties jegens de opdrachtnemer te treffen, als blijkt dat deze zich niet houdt aan de Leidraad.

8.2. Verantwoordelijkheid bij de voorbereiding

Als opdrachtgever bent u ervoor verantwoordelijk dat alle benodigde informatie met betrekking tot de toepassing van de Leidraad wordt verzameld (onderzoek naar natuurwaarden, effectenstudie, te nemen maatregelen). U maakt deze informatie voor anderen beschikbaar en toegankelijk (bijv. via internet).

Als opdrachtgever bent u ervoor verantwoordelijk dat de gedragscode 'Bestendigbeheer en onderhoud groenvoorzieningen' op de juiste manier gebruikt worden in de planning en besteksvorbereiding van de werkzaamheden.

8.3. Verantwoordelijkheid bij de uitvoering

Als opdrachtnemer bent u verantwoordelijk voor het adequaat uitvoeren van de in deze Leidraad beschreven maatregelen, ook als deze in onder aanneming worden uitgevoerd. De opdrachtgever houdt hierop toezicht door steekproefsgewijze controle van de werkzaamheden.

Als opdrachtnemer bent u ervoor verantwoordelijk dat ook de algemene zorgplicht tijdens de uitvoering van de werkzaamheden goed wordt nageleefd, ook in gevallen waarin deze Leidraad niet voorziet.

8.4. Verantwoordelijkheid voor de communicatie

De Gemeente Westland maakt deze Leidraad actief openbaar, zodat hun eigen personeel, (potentiële) opdrachtnemers, belanghebbenden en belangstellenden tijdig over het bestaan en de inhoud van de Leidraad worden geïnformeerd.

Als u voor een onderhoudswerk van deze Leidraad gebruik wilt maken, maakt u als opdrachtgever deze Leidraad onderdeel van alle opdrachten, die voor de werkzaamheden worden verstrekt. In bestekken, opdrachtbrieven en contracten wordt expliciet verwezen naar deze Leidraad, die tevens als bijlage bij bestekken opdrachtbrieven en contracten wordt opgenomen. Als opdrachtnemer bevestigt u schriftelijk de werkzaamheden volgens deze Leidraad uit te voeren.

Als opdrachtgever bent u er voor verantwoordelijk dat de juiste gegevens over beschermde en bijzondere natuurwaarden in het werkgebied tijdig beschikbaar zijn voor de werkvoorbereiders en uitvoerders.

Als opdrachtnemer bent u verantwoordelijk voor het tijdig, correct en volledig informeren en instrueren van de bij de werkzaamheden en maatregelen betrokken personen. De lijst van voorkomende soorten, kaart van groeiplaatsen, vaste rust- en verblijfplaatsen en essentiële delen van het leefgebied van beschermde soorten (zie bijlage) en de lijst van maatregelen zijn hierbij belangrijke hulpmiddelen.

Als opdrachtnemer bent u ervoor verantwoordelijk dat deze Leidraad met bijlagen, de lijst met beschermde soorten en hun groeiplaatsen resp. vaste rust- en verblijfplaatsen en essentiële delen van het leefgebied en lijst van maatregelen op het werk aanwezig is.

9. Slotbepalingen “Bij twijfel- en noodgevallen”

9.1. Als een soort onverwacht opduikt ...

Als u als uitvoerende bij de werkzaamheden het voorkomen van een beschermde soort (tabel 2 , 3 of broedvogels en vaste nesten) vaststelt, waarvan het niet bekend was dat die in het werkgebied voorkomt, onderbreekt u de werkzaamheden. De onderbreking van de werkzaamheden wordt gebruikt om de opdrachtgever te informeren en om deskundig advies in te winnen over de beste wijze om de soort te ontzien.

De onderbreking is niet nodig als u of een (andere) deskundige in redelijkheid kan vaststellen dat de soort geen negatieve effecten van de werkzaamheden ondervindt en er geen verbodsbepalingen jegens de nieuw aangetroffen soort worden overtreden. Het kan ook zijn dat u of een (andere) deskundige vaststelt dat de zorg voor de soort juist de voortgang van de werkzaamheden vereist. De opdrachtgever neemt zo spoedig mogelijk contact op met het bevoegd gezag. U legt nauwkeurig vast om welke soort het gaat, hoe de effectbepaling is, welke maatregelen u treft, hoe u deze uitvoert en wat het resultaat daarvan is. Dit verslag stelt u zo spoedig mogelijk ter beschikking van de opdrachtgever.

9.2. Bij twijfel een deskundige inschakelen

In gevallen waarin u twijfelt over de meest adequate uitvoering van maatregelen, wint u tijdig advies van een deskundige in. U voert de maatregelen uit die de deskundige adviseert.

9.3. In bijzondere gevallen kunt u afwijken

U mag als opdrachtgever of opdrachtnemer van de gedragsregels in deze Leidraad afwijken onder de volgende voorwaarden. In het beheers- of onderhoudsplan is overtuigend gemotiveerd waarom het in een concreet geval niet *mogelijk* is te handelen volgens de in deze Leidraad beschreven gedragsregels. Of waarom het om de negatieve effecten voor de betreffende beschermde soorten te voorkomen of te verminderen niet *wenselijk* is te handelen volgens de in de Leidraad beschreven gedragsregel.

- In het beheers- of onderhoudsplan is overtuigend gemotiveerd dat de gekozen alternatieve werkwijze voor de betreffende soort(en) geen ernstiger effect(en) heeft dan de in de Leidraad beschreven gedragsregel.
- De afwijking is door een deskundige onderbouwd.
- De onderbouwing van de afwijking dient te allen tijde beschikbaar te zijn ten behoeve van het toezicht op de naleving van de wet. U zorgt er voor dat handhavende instanties onverwijld inzage kan worden gegeven dan wel een afschrift van de onderbouwing kan worden verstrekt. Als u niet aan de hiervoor vermelde voorwaarden kan voldoen, moet u op grond van de Wet natuurbescherming ontheffing aan te vragen.

9.4. In noodgevallen

Bij het optreden van calamiteiten neemt u als opdrachtnemer maatregelen, die passen bij de geest van deze Leidraad. Hierbij schakelt u een deskundige in, die u adviseert over de wijze om de noodzakelijke werkzaamheden zo uit te voeren dat schade aan beschermde soorten, zo veel als redelijkerwijs mogelijk is, wordt voorkomen.

U beschrijft de genomen maatregelen en de eventuele effecten op beschermde soorten en rapporteert daarover direct aan de opdrachtgever. Deze neemt zonodig contact op het bevoegd gezag.

9.5. Evaluatie en aanpassing van deze Leidraad

-Doe verslag van de maatregelen;

Als opdrachtnemer maakt u na afloop van de werkzaamheden (of ten minste jaarlijks, bij langlopende werkzaamheden) een verslag van de genomen maatregelen en de aangetroffen beschermde soorten in het werkgebied. De opdrachtnemer levert dit verslag aan de opdrachtgever.

-Pas de Leidraad zonodig aan, aan nieuwe soorten;

De Gemeente Westland past deze Leidraad tijdig aan als de (bekende) verspreiding van relevante soorten zodanig verandert, dat het opnemen van specifieke maatregelen voor nieuwe soort(en) noodzakelijk wordt.

-Aanpassen van de Leidraad aan nieuwe wet- en regelgeving;

De Gemeente Westland past deze Leidraad tijdig aan, als wijzigingen in wet- en regelgeving daartoe reden geven.

-Aanpassen van deze Leidraad;

De Gemeente Westland evalueert deze Leidraad iedere vijf jaar op effectiviteit en uitvoerbaarheid en past de Leidraad zonodig aan.

-Aanpassen van de Leidraad;

Stadswerk en het ministerie van EL & I evalueren de gedragscode iedere 5 jaar. Na een aanpassing van de gedragscode kijkt de gemeente Westland of zij deze weer van toepassing wil verklaren.

10. Bijlage

10.1. Bijlage 1: Begrippenlijst

In deze Leidraad worden de volgende termen gehanteerd.

Algemene beschermde soorten of beschermde soorten :

Soorten waarvoor een algemene vrijstelling geldt van een aantal belangrijke verbodsbepalingen voor ingrepen in het kader van bestendig beheer en onderhoud.

Deskundig advies:

Advies opgesteld door een deskundige op het gebied van de Wet natuurbescherming.

Deskundige:

Persoon die aantoonbaar ter zake deskundig is; zoals iemand die

- a) op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie en/of
- b) als ecologisch medewerker werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus en/of
- c) zich aantoonbaar actief inzet voor soortbescherming en/of natuurstudie (zoals blijkt uit lidmaatschappen van natuurverenigingen, publicaties of anderszins) en/of
- d) die een gerichte opleiding of cursus heeft gevolgd.

Opdrachtgever:

Onderdeel (dienst, team, afdeling) van de Gemeente Westland, natuurlijke of rechtspersoon buiten de gemeente, die eindverantwoordelijk is voor de werkzaamheden.

Leefgebied:

Het gebied dat door (een populatie van) een plant- of diersoort wordt gebruikt om in te leven.

Maatregelen:

Specifieke acties gericht op het zorgvuldig omgaan met flora en fauna; deze maatregelen zijn aanvullend ten opzichte van de werkzaamheden.

Beschermde soorten:

Soorten genoemd onder paragraaf 3.2, 3.3 van de Wet natuurbescherming.

Opdrachtnemer:

Natuurlijke of rechtspersoon, die in opdracht van de Gemeente Westland werkzaamheden uitvoert.

Plan:

Plan, waarin de werkzaamheden concreet zijn uitgewerkt.

Project:

Samenhangend cluster van werkzaamheden.

Uitvoerder:

Persoon die namens de opdrachtnemer de werkzaamheden uitvoert.

Uitvoerend:

Persoon die namens de opdrachtnemer de werkzaamheden in het veld uitvoert.

Uitzonderingssituatie:

Als de openbare veiligheid of de volksgezondheid direct in het geding is of als het werk praktisch niet redelijkerwijs in een andere periode kan worden uitgevoerd. Bijvoorbeeld omdat werken aan dijken 's winters wettelijk verboden is, of omdat de bodem alleen 's zomers zwaar materieel kan verdragen of omdat het werk van maanden over vele jaren zou moeten worden uitgesmeerd.

Voldoende actuele gegevens:

Gegevens niet ouder dan vijf jaar voor soorten Wnb-Vogelrichtlijn, Wnb habitatrichtlijn, Wnb andere soorten, Raadpleeg altijd de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) voor de meest recente gegevens

Voldoende nauwkeurige gegevens:

Gegevens met een detailniveau, zodanig dat afzonderlijke groeiplaatsen en /of vaste rust- en verblijfplaatsen op kaart of in het veld kunnen worden gemarkeerd.

Vrijstellingenbesluit:

Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten van 28 november 2000, gewijzigd bij Algemene Maatregel van Bestuur van 10 september 2004, van kracht geworden op 23 februari 2005.

Werkgebied:

Het gebied waar de werkzaamheden worden uitgevoerd en directe omgeving.

Werkzaamheden:

De werkzaamheden die worden uitgevoerd in het kader van bestendig beheer en onderhoud. De werkzaamheden kunnen door de gemeente zelf worden uitgevoerd; of door een opdrachtnemer in opdracht van de gemeente.

De werkzaamheden hebben geen eenmalig karakter, maar worden periodiek, op min of meer gelijke wijze uitgevoerd en zijn gericht op de instandhouding van een bestaande situatie en gebruik.

Wezenlijke invloed:

Er is sprake van verstoring met wezenlijke invloed, als de verstoring invloed heeft op de staat van instandhouding van de soort of de lokale populatie. Dit kan het geval zijn als een voortplantingsplaats (nest) of winterverblijf definitief verlaten wordt.

Zwaar beschermde soorten of beschermde soorten in tabel 3:

Soorten genoemd in Bijlage 4 van de Habitatrichtlijn of in Bijlage 1 van het vrijstellingenbesluit; voor deze soorten geldt een vrijstelling van een aantal belangrijke verbodsbepalingen voor ingrepen in het kader van bestendig beheer en onderhoud, mits wordt gewerkt op basis van een door de Minister goedgekeurde Leidraad. Zie Bijlage 2. ijlage 2: Checklist beschermde soorten

De onderstaande beschermde soorten komen (mogelijk) voor in de gemeente Westland. Deze lijst is tot stand gekomen in overleg met de ecooloog van de gemeente Westland. Als basis is de Nationale databank flora en fauna gebruikt.

Alle inheemse broedvogels zijn strikt beschermd en van enkele soorten zijn de nesten jaarrond beschermd.

Soort	Beschermde status	Voorkomen
Amfibieën		
Rugstreeppad	Bern II, Bijlage IV Habitatrichtlijn(HR)	Omgeving duinen en tijdelijk braakliggende gronden
zandhagedis	Bern II, HR IV	Omgeving duinen
Vleermuizen		
Laatvlieger	Bern II, HR IV	Gehele Westland
Gewone dwergvleermuis	HR IV	Gehele Westland
Gewone grootoorvleermuis	Bern II, HR IV	Gehele Westland
Watervleermuis	Bern II, HR IV	Gehele Westland
Baardvleermuis	Bern II, HR IV	Gehele Westland
Rosse vleermuis	Bern II, HR IV	Gehele Westland
meervleermuis	Bern II, HR IV	Gehele Westland
Flora		
In Westland zijn geen groeiplaatsen van streng beschermde planten bekend		
Vissen		
In Westland zijn geen groeiplaatsen van streng beschermde planten bekend		
Vogels		
Alle broedvogels zijn beschermd		
Nesten jaarrond beschermd		
Boomvalk	Bijlage IV HR	Gehele Westland
Buizerd	Bijlage IV HR	Grotere groengebieden
Gierzwaluw	Bijlage IV HR	Gebouwen in Westland
Kerkuil	Bijlage IV HR	Grotere groengebieden
Ransuil	Bijlage IV HR	Gehele Westland
Sperwer	Bijlage IV HR	Gehele Westland
Steenuil	Bijlage IV HR	Grotere groengebieden
Huismus	Rode lijst Bijlage IV Habitatrichtlijn	Woningen/dichte hagen

Rode lijst soorten

Nauwe korfslak
Goud haver
Cedergrondbekerzwam

Rode lijst Bijlage II HR
Rode Lijst
Rode Lijst

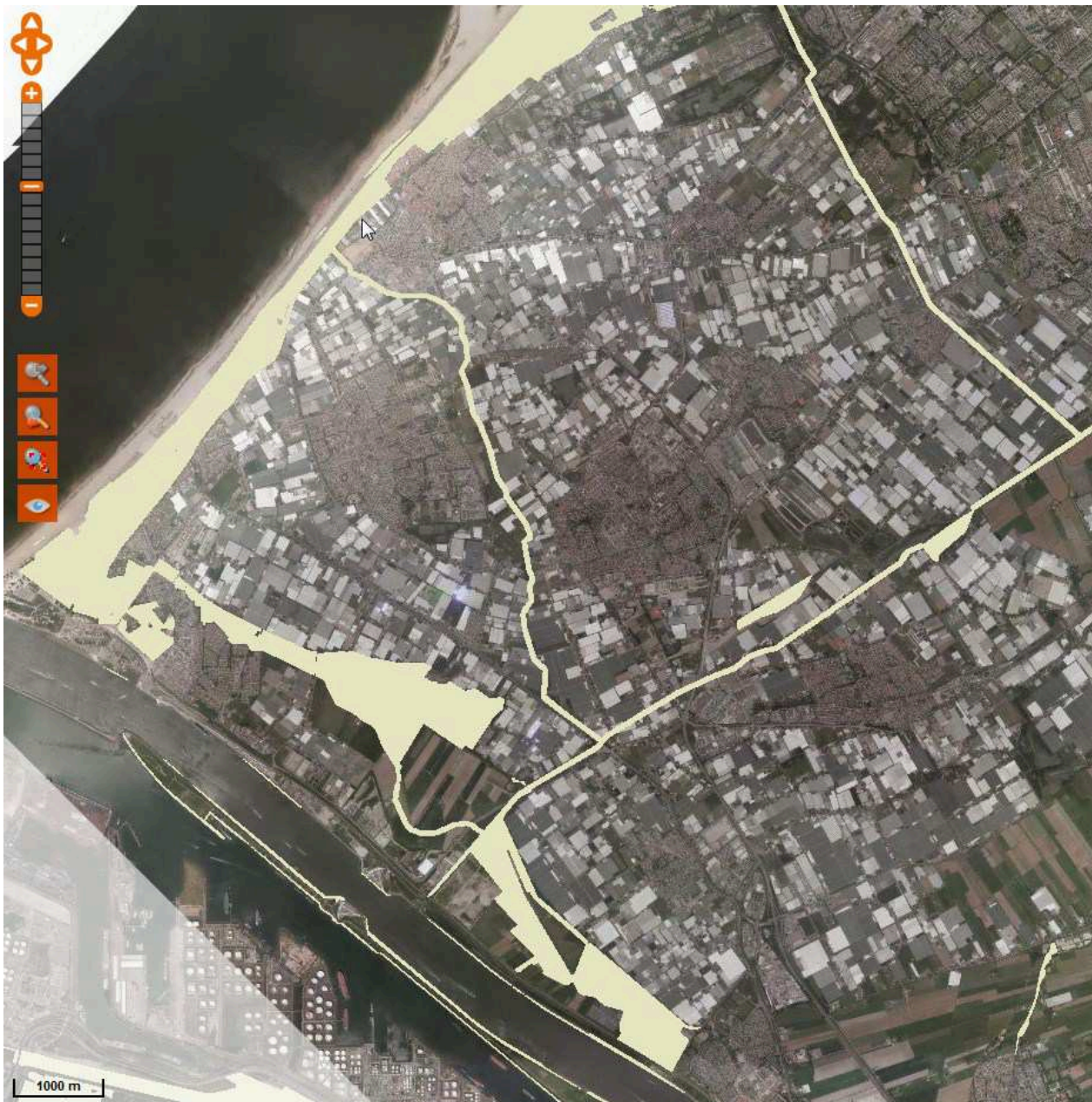
Duingebied
Enkele plaatsen Westland
Enkele plaatsen Westland

10.2. Bijlage 3: Zoningkaart

Op het gemeentelijk GIS staat onder Natuurwaardenkaart de meest recente zoningkaart.
Raadpleeg voor opdrachtgeving altijd deze natuurwaardenkaart.

10.3. Bijlage 4: Natuur Netwerk Nederland

Beschermde soorten provincie Zuid-Holland

Op deze pagina zijn de beschermde soorten en vrijgestelde soorten te raadplegen voor de provincie Zuid-Holland. Deze pagina is opgesteld middels het voorstel betreffende de Verordening uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland van 13 september 2016.

Beschermingsregime andere soorten

Onder dit beschermingsregime vallen de nationaal beschermde soorten als bedoeld in artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming.

Soortgroep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Bescherming
Amfibiëen	alpenwatersalamander	<i>Mesotriton alpestris</i>	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Amfibiëen	vinpootsalamander	<i>Lissotriton helveticus</i>	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Amfibiëen	vuursalamander	<i>Salamandra salamandra</i>	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	aardbeivlinder	<i>Pyrgus malvae</i>	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	bosparemoervlinder	<i>Melitaea athalia</i>	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	bruin dikkopje	<i>Erynnis tages</i>	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	bruine eikenpage	<i>Satyrium ilicis</i>	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	duinparelmoervlinder	<i>Argynnis niobe</i>	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	gentiaanblauwtje	<i>Maculinea alcon</i>	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	grote parelmoervlinder	<i>Argynnis aglaja</i>	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	grote vos	<i>Nymphalis polychloros</i>	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	grote weerschijnvlinder	<i>Apatura iris</i>	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	iepenpage	<i>Satyrium w-album</i>	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	kleine heivlinder	<i>Hipparchia statilinus</i>	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	kleine ijsvogelvlinder	<i>Limenitis camilla</i>	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	kommavlinder	<i>Hesperia comma</i>	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	sleedoornpage	<i>Thecla betulae</i>	Andere soorten (bijlage A van de wet)

Insecten-dagvlinders	spiegeldikkopje	Heteropterus morpheus	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	veenbesblauwtje	Plebejus optilete	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	veenbesparelmoervlinder	Boloria aquilonaris	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	veenhooibeestje	Coenonympha tullia	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	veldparelmoervlinder	Melitaea cinxia	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	zilveren maan	Boloria selene	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-kevers	vliegend hert	Lucanus cervus	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-libellen	beekrombout	Gomphus vulgatissimus	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-libellen	bosbeekjuffer	Calopteryx virgo	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-libellen	donkere waterjuffer	Coenagrion armatum	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-libellen	gevlekte glanslibel	Somatochlora flavomaculata	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-libellen	gewone bronlibel	Cordulegaster boltonii	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-libellen	hoogveenglanslibel	Somatochlora arctica	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-libellen	kempense heidelibel	Sympetrum depressiusculum	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-libellen	speerwaterjuffer	Coenagrion hastulatum	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Kreeftachtigen	europese rivierkreeft	Astacus astacus	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Reptielen	adder	Vipera berus ssp. berus	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Reptielen	hazelworm	Anguis fragilis	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Reptielen	levendbarende hagedis	Zootoca vivipara	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Reptielen	ringslang	Natrix natrix	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Vissen	beekdonderpad	Cottus rhenanus	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Vissen	beekprik	Lampetra planeri	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Vissen	elrits	Phoxinus phoxinus	Andere soorten (bijlage A van de wet)

			van de wet)
Vissen	gestippelde alver	Alburnoides bipunctatus	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Vissen	grote modderkruiper	Misgurnus fossilis	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Vissen	kwabaal	Lota lota	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Zoogdieren-landzoogdieren	boomarter	Martes martes	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Zoogdieren-landzoogdieren	damhert	Dama dama	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Zoogdieren-landzoogdieren	das	Meles meles	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Zoogdieren-landzoogdieren	edelhert	Cervus elaphus	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Zoogdieren-landzoogdieren	eekhoorn	Sciurus vulgaris	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Zoogdieren-landzoogdieren	eikelmuis	Eliomys quercinus	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Zoogdieren-landzoogdieren	grote bosmuis	Apodemus flavicollis	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Zoogdieren-landzoogdieren	molmuis	Arvicola scherman	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Zoogdieren-landzoogdieren	ondergrondse woelmuis	Pitymys subterraneus	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Zoogdieren-landzoogdieren	steenarter	Martes foina	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Zoogdieren-landzoogdieren	tweekleurige bosspitsmuis	Sorex coronatus	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Zoogdieren-landzoogdieren	veldspitsmuis	Crocidura leucodon	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Zoogdieren-landzoogdieren	waterspitsmuis	Neomys fodiens	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Zoogdieren-landzoogdieren	wild zwijn	Sus scrofa	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Zoogdieren-zeezoogdieren	gewone zeehond	Phoca vitulina	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Zoogdieren-zeezoogdieren	grijze zeehond	Halichoerus grypus	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Sporenplanten-varens	blaasvaren	Cystopteris fragilis	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Sporenplanten-varens	groensteel	Asplenium viride	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Sporenplanten-varens	schubvaren	Ceterach officinarum	Andere soorten (bijlage B van de wet)

Zaadplanten	akkerboterbloem	Ranunculus arvensis	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	akkerdoornzaad	Torilis arvensis	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	akkerogentroost	Odontites vernus subsp. vernus	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	beklierde ogentroost	Euphrasia rostkoviana	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	berggamander	Teucrium montanum	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	bergnachtorchis	Platanthera montana	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	blauw guichelheil	Anagallis arvensis subsp. foemina	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	bokkenorchis	Himantoglossum hircinum	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	bosboterbloem	Ranunculus polyanthemus subsp. nemorosus	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	bosdravik	Bromopsis ramosa subsp. benekenii	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	brave hendrik	Chenopodium bonus-henricus	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	brede wolfsmelk	Euphorbia platyphyllos	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	breed wollegras	Eriophorum latifolium	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	bruinrode wespenorchis	Epipactis atrorubens	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	dennenorchis	Goodyera repens	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	dreps	Bromus secalinus	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	echte gamander	Teucrium chamaedrys subsp. germanicum	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	franjegentiaan	Gentianella ciliata	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	geelgroene wespenorchis	Epipactis muelleri	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	geplooid vrouwenmantel	Alchemilla subcrenata	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	getande veldsla	Valerianella dentata	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	gevekt zonneroosje	Tuberaria guttata	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	glad biggenkruid	Hypochaeris glabra	Andere soorten (bijlage B van de wet)

			van de wet)
Zaadplanten	gladde zegge	<i>Carex laevigata</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	groene nachtorchis	<i>Coeloglossum viride</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	groot spiegelklokje	<i>Legousia speculum-veneris</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	grote bosaardbei	<i>Fragaria moschata</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	grote leeuwenklauw	<i>Aphanes arvensis</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	honingorchis	<i>Herminium monorchis</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	kalkboterbloem	<i>Ranunculus polyanthemus</i> subsp. <i>polyanthemoides</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	kalketrip	<i>Centaurea calcitrapa</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	karthuizeranjer	<i>Dianthus carthusianorum</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	karwijselie	<i>Selinum carvifolia</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	kleine ereprijs	<i>Veronica verna</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	kleine schorseneer	<i>Scorzonera humilis</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	kleine wolfsmelk	<i>Euphorbia exigua</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	kluwenklokje	<i>Campanula glomerata</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	knollathyrus	<i>Lathyrus linifolius</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	knolspirea	<i>Filipendula vulgaris</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	korensla	<i>Arnoseris minima</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	kranskarwij	<i>Carum verticillatum</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	kruiptijm	<i>Thymus praecox</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	lange zonnedauw	<i>Drosera longifolia</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	liggende ereprijs	<i>Veronica prostrata</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	moerasgamander	<i>Teucrium scordium</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)

Zaadplanten	muurbloem	<i>Erysimum cheiri</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	naakte lathyrus	<i>Lathyrus aphaca</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	naaldenkervel	<i>Scandix pecten-veneris</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	pijscheefkelk	<i>Arabis hirsuta</i> subsp. <i>sagittata</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	roggelelie	<i>Lilium bulbiferum</i> subsp. <i>croceum</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	rood peperboompje	<i>Daphne mezereum</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	rozenkransje	<i>Antennaria dioica</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	ruw pazelzaad	<i>Lithospermum arvense</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	scherpkruid	<i>Asperugo procumbens</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	schubzegge	<i>Carex lepidocarpa</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	smalle raai	<i>Galeopsis angustifolia</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	spits havikskruid	<i>Hieracium lactucella</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	steenbraam	<i>Rubus saxatilis</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	stijve wolfsmelk	<i>Euphorbia stricta</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	stofzaad	<i>Monotropa hypopitys</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	tengere distel	<i>Carduus tenuiflorus</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	tengere veldmuur	<i>Minuartia hybrida</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	trogamander	<i>Teucrium botrys</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	veenbloembies	<i>Scheuchzeria palustris</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	vliegenorchis	<i>Ophrys insectifera</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	vroege ereprijs	<i>Veronica praecox</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	wilde averuit	<i>Artemisia campestris</i> subsp. <i>campestris</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	wilde ridderspoor	<i>Consolida regalis</i>	Andere soorten (bijlage B van de wet)

Zaadplanten	wilde weit	Melampyrum arvense	van de wet)
Zaadplanten	wolfskers	Atropa bella-donna	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	zandwolfsmelk	Euphorbia seguieriana	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	zinkviooltje	Viola lutea subsp. calaminaria	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	zweedse kornoelje	Cornus suecica	Andere soorten (bijlage B van de wet)

11. Vrijgestelde soorten

De verboden als bedoeld in artikel 3.10, eerste lid, van de wet, gelden niet bij de uitvoering van handelingen in het kader van:

- de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied.

Soortgroep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam
Amfibiëen	bruine kikker	Rana temporaria
Amfibiëen	gewone pad	Bufo bufo
Amfibiëen	kleine watersalamander	Lissotriton vulgaris
Amfibiëen	meerkikker	Pelophylax ridibundus
Amfibiëen	middelste groene kikker/bastaard kikker	Pelophylax kl. esculentus
Zoogdieren-landzoogdieren	aardmuis	Microtus agrestis
Zoogdieren-landzoogdieren	bosmuis	Apodemus sylvaticus
Zoogdieren-landzoogdieren	bunzing	Mustela putorius
Zoogdieren-landzoogdieren	dwergmuis	Micromys minutus
Zoogdieren-landzoogdieren	dwerfspitsmuis	Sorex minutus
Zoogdieren-landzoogdieren	egel	Erinaceus europeus
Zoogdieren-landzoogdieren	gewone bosspitsmuis	Sorex araneus
Zoogdieren-landzoogdieren	haas	Lepus europeus
Zoogdieren-landzoogdieren	hermelijn	Mustela erminea
Zoogdieren-landzoogdieren	huisspitsmuis	Crocidura russula
Zoogdieren-landzoogdieren	konijn	Oryctolagus cuniculus
Zoogdieren-landzoogdieren	ree	Capreolus capreolus
Zoogdieren-landzoogdieren	rosse woelmuis	Clethrionomys glareolus
Zoogdieren-landzoogdieren	veldmuis	Microtus arvalis
Zoogdieren-landzoogdieren	vos	Vulpes vulpes
Zoogdieren-landzoogdieren	wezel	Mustela nivalis
Zoogdieren-landzoogdieren	woelrat	Arvicola terrestris

12. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Onder dit beschermingsregime vallen de Europees beschermde soorten als bedoeld in artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming. Voor activiteiten als ruimtelijke ontwikkelingen of het bestendig beheren of onderhouden van watergangen, bermen, natuurterreinen en dergelijke zijn geen provinciale vrijstellingen mogelijk.

Soortgroep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Bescherming
Vogels	steenuil	<i>Athene noctua</i>	Categorie 1
Vogels	gierzwaluw	<i>Apus apus</i>	Categorie 2
Vogels	huismus	<i>Passer domesticus</i>	Categorie 2
Vogels	roek	<i>Corvus frugilegus</i>	Categorie 2
Vogels	grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>	Categorie 3
Vogels	kerkuil	<i>Tyto alba</i>	Categorie 3
Vogels	oehoe	<i>Bubo bubo</i>	Categorie 3
Vogels	ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>	Categorie 3
Vogels	slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>	Categorie 3
Vogels	boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>	Categorie 4
Vogels	buizerd	<i>Buteo buteo</i>	Categorie 4
Vogels	havik	<i>Accipiter gentilis</i>	Categorie 4
Vogels	ransuil	<i>Asio otus</i>	Categorie 4
Vogels	sperwer	<i>Accipiter nisus</i>	Categorie 4
Vogels	wespendief	<i>Pernis apivorus</i>	Categorie 4
Vogels	zwarte wouw	<i>Milvus migrans</i>	Categorie 4
Vogels	blauwe reiger	<i>Ardea cinerea</i>	Categorie 5
Vogels	boerenzwaluw	<i>Hirundo rustica</i>	Categorie 5
Vogels	bonte vliegenvanger	<i>Ficedula hypoleuca</i>	Categorie 5
Vogels	boomklever	<i>Sitta europaea</i>	Categorie 5
Vogels	boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>	Categorie 5
Vogels	bosuil	<i>Strix aluco</i>	Categorie 5
Vogels	brilduiker	<i>Bucephala clangula</i>	Categorie 5
Vogels	draaihals	<i>Jynx torquilla</i>	Categorie 5
Vogels	eidereend	<i>Somateria mollissima</i>	Categorie 5
Vogels	ekster	<i>Pica pica</i>	Categorie 5
Vogels	gekraagde roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	Categorie 5
Vogels	glanskop	<i>Parus palustris</i>	Categorie 5
Vogels	grauwe vliegenvanger	<i>Muscicapa striata</i>	Categorie 5
Vogels	groene specht	<i>Picus viridis</i>	Categorie 5
Vogels	grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>	Categorie 5
Vogels	hop	<i>Upupa epops</i>	Categorie 5
Vogels	huiszwaluw	<i>Delichon urbicum</i>	Categorie 5
Vogels	ijsvogel	<i>Alcedo atthis</i>	Categorie 5
Vogels	kleine bonte specht	<i>Dendrocopos minor</i>	Categorie 5
Vogels	kleine vliegenvanger	<i>Ficedula parva</i>	Categorie 5

Vogels	koolmees	Parus major	Categorie 5
Vogels	kortsnavelboomkruiper	Certhia familiaris macrodactyla	Categorie 5
Vogels	oeverzwaluw	Riparia riparia	Categorie 5
Vogels	pimpelmees	Parus caeruleus	Categorie 5
Vogels	raaf	Corvus corax	Categorie 5
Vogels	ruigpootuil	Aegolius funereus	Categorie 5
Vogels	spreeuw	Sturnus vulgaris	Categorie 5
Vogels	tapuit	Oenanthe oenanthe	Categorie 5
Vogels	torenvalk	Falco tinnunculus	Categorie 5
Vogels	zeearend	Haliaeetus albicilla	Categorie 5
Vogels	zwarte kraai	Corvus corone	Categorie 5
Vogels	zwarte mees	Periparus ater	Categorie 5
Vogels	zwarte roodstaart	Phoenicurus ochruros	Categorie 5
Vogels	zwarte specht	Dryocopus martius	Categorie 5

13. Beschermingsregime soorten Habitatrictlijn (Niet-vogels)

Onder dit beschermingsregime vallen de Europees beschermde soorten als bedoeld in artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming. Voor activiteiten als ruimtelijke ontwikkelingen of het bestendig beheren of onderhouden van watergangen, bermen, natuurterreinen en dergelijke zijn geen provinciale vrijstellingen mogelijk.

Soortgroep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Bescherming
Sporenplanten- bladmossen	geel schorpioenmos	Hamatocaulis vernicosus	Bern I
Sporenplanten- bladmossen	tonghaarmuts	Orthotrichum rogeri	Bern I
Sporenplanten-varens	kleine vlotvaren	Salvinia natans	Bern I
Zaadplanten	liggende raket	Sisymbrium supinum	Bern I
Zaadplanten	drijvende waterweegbree	Luronium natans	Bern I, HR IV
Zaadplanten	groenknolorchis	Liparis loeselii	Bern I, HR IV
Zaadplanten	kruijpend moerasscherm	Apium repens	Bern I, HR IV
Zaadplanten	zomerschroeforchis	Spiranthes aestivalis	Bern I, HR IV
Insecten-dagvlinders	moerasparelmoervlinder	Euphydryas aurinia ssp. aurinia	Bern II
Insecten-haften	oeveraas	Palingenia longicauda	Bern II
Insecten-libellen	mercuurwaterjuffer	Coenagrion mercuriale ssp. mercuriale	Bern II
Zoogdieren- zeezoogdieren	walrus	Odobenus rosmarus ssp. rosmarus	Bern II
Reptielen	dikkopschildpad	Caretta caretta	Bern II, Bon I, HR IV
Reptielen	kemp's zeeschildpad	Lepidochelys kempii	Bern II, Bon I, HR IV
Reptielen	lederschildpad	Dermochelys coriacea	Bern II, Bon I, HR IV
Reptielen	soepschildpad	Chelonia mydas	Bern II, Bon I, HR IV

Zoogdieren- zeezoogdieren	bultrug	Megaptera novaeangliae	Bern II, Bon I, HR IV
Zoogdieren- zeezoogdieren	gewone vinvis	Balaenoptera physalus	Bern II, Bon I, HR IV
Amfibiën	boomkikker	Hyla arborea ssp. arborea	Bern II, HR IV
Amfibiën	geelbuikvuurpad	Bombina variegata ssp. variegata	Bern II, HR IV
Amfibiën	heikikker	Rana arvalis ssp. arvalis	Bern II, HR IV
Amfibiën	kamsalamander	Triturus cristatus	Bern II, HR IV
Amfibiën	knoflookpad	Pelobates fuscus ssp. fuscus	Bern II, HR IV
Amfibiën	rugstreepad	Bufo calamita	Bern II, HR IV
Amfibiën	vroedmeesterpad	Alytes obstetricans ssp. obstetricans	Bern II, HR IV
Insecten-dagvlinders	apollovlinder	Parnassius apollo	Bern II, HR IV
Insecten-dagvlinders	boszandoog	Lopinga achine	Bern II, HR IV
Insecten-dagvlinders	donker pimperlblauwtje	Maculinea nausithous	Bern II, HR IV
Insecten-dagvlinders	grote vuurvlinder	Lycaena dispar ssp. batava	Bern II, HR IV
Insecten-dagvlinders	pimperlblauwtje	Maculinea teleius	Bern II, HR IV
Insecten-dagvlinders	tijmblauwtje	Maculinea arion	Bern II, HR IV
Insecten-dagvlinders	zilverstreephoobeestje	Coenonympha hero	Bern II, HR IV
Insecten-kevers	brede geelrandwaterroofkever	Dytiscus latissimus	Bern II, HR IV
Insecten-kevers	gestreepte waterroofkever	Graphoderus bilineatus	Bern II, HR IV
Insecten-kevers	juchtleerkever	Osmoderma eremita	Bern II, HR IV
Insecten-kevers	vermiljoenkever	Cucujus cinnaberinus	Bern II, HR IV
Insecten-libellen	bronslibel	Oxygastra curtisii	Bern II, HR IV
Insecten-libellen	gaffellibel	Ophiogomphus cecilia	Bern II, HR IV
Insecten-libellen	gevlekte witsnuitlibel	Leucorrhinia pectoralis	Bern II, HR IV
Insecten-libellen	groene glazenmaker	Aeshna viridis	Bern II, HR IV
Insecten-libellen	noordse winterjuffer	Sympecma annulata ssp. braueri	Bern II, HR IV
Insecten-libellen	oostelijke witsnuitlibel	Leucorrhinia albifrons	Bern II, HR IV
Insecten-libellen	rivierrombout	Gomphus flavipes ssp. flavipes	Bern II, HR IV
Insecten-libellen	sierlijke witsnuitlibel	Leucorrhinia caudalis	Bern II, HR IV
Insecten-nachtvlinders	teunisbloempijlstaart	Proserpinus proserpina	Bern II, HR IV
Reptielen	gladde slang	Coronella austriaca ssp. austriaca	Bern II, HR IV
Reptielen	muurhagedis	Podarcis muralis ssp. brongniardii	Bern II, HR IV
Reptielen	zandhagedis	Lacerta agilis ssp. agilis	Bern II, HR IV
Vissen	steur	Acipenser sturio	Bern II, HR IV
Zoogdieren- landzoogdieren	hamster	Cricetus cricetus ssp. canescens	Bern II, HR IV
Zoogdieren- landzoogdieren	otter	Lutra lutra ssp. lutra	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	baardvleermuis	Myotis mystacinus ssp. mystacinus	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	bechsteins vleermuis	Myotis bechsteini	Bern II, HR IV

Zoogdieren-vleermuizen	bosvleermuis	Nyctalus leisleri ssp. leisleri	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	brandts vleermuis	Myotis brandti ssp. brandti	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	franjestaat	Myotis nattereri	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	gewone grootoorvleermuis	Plecotus auritus ssp. auritus	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	grijze grootoorvleermuis	Plecotus austriacus ssp. austriacus	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	grote hoefijzerneus	Rhinolophus ferrumequinum ssp. ferrumequinum	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	grote rosse vleermuis	Nyctalus lasiopterus	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	ingekorven vleermuis	Myotis emarginatus ssp. emarginatus	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	kleine dwergvleermuis	Pipistrellus pygmaeus	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	kleine hoefijzerneus	Rhinolophus hipposideros ssp. hipposideros	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	laatvlieger	Eptesicus serotinus ssp. serotinus	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	meervleermuis	Myotis dasycneme	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	mopsvleermuis	Barbastella barbastellus	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	noordse vleermuis	Eptesicus nilssoni ssp. nilssoni	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	rosse vleermuis	Nyctalus noctula ssp. noctula	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	ruige dwergvleermuis	Pipistrellus nathusii	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	tweekleurige vleermuis	Vespertilio murinus ssp. murinus	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	vale vleermuis	Myotis myotis ssp. myotis	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	watervleermuis	Myotis daubentoni ssp. daubentoni	Bern II, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	bruinvis	Phocoena phocoena ssp. phocoena	Bern II, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	dwergpotvis	Kogia breviceps	Bern II, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	gestreepte dolfijn	Stenella coeruleoalba	Bern II, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	gewone dolfijn	Delphinus delphis	Bern II, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	gewone spitsdolfijn	Mesoplodon bidens	Bern II, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	grijze dolfijn	Grampus griseus	Bern II, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	kleine zwaardwalvis	Pseudorca crassidens	Bern II, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	narwal	Monodon monoceros	Bern II, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	orca	Orcinus orca	Bern II, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	tuumelaar	Tursiops truncatus ssp. truncatus	Bern II, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	witflankdolfijn	Lagenorhynchus acutus	Bern II, HR IV

Zoogdieren- zeezoogdieren	witsnuitdolfijn	Lagenorhynchus albirostris	Bern II, HR IV
Zoogdieren- zeezoogdieren	noordse vinvis	Balaenoptera borealis	Bon I, HR IV
Zoogdieren- zeezoogdieren	potvis	Physeter catodon	Bon I, HR IV
Amfibiën	poelkikker	Pelophylax lessonae	HR IV
Vissen	houting	Coregonus oxyrinchus	HR IV
Weekdieren	bataafse stroommossel	Unio crassus	HR IV
Weekdieren	platte schijfhoren	Anisus vorticulus	HR IV
Zoogdieren- landzoogdieren	bever	Castor fiber ssp. albicus	HR IV
Zoogdieren- landzoogdieren	hazelmuis	Muscardinus avellanarius	HR IV
Zoogdieren- landzoogdieren	lynx	Lynx lynx ssp. lynx	HR IV
Zoogdieren- landzoogdieren	noordse woelmuis	Microtus oeconomus ssp. arenicola	HR IV
Zoogdieren- landzoogdieren	wilde kat	Felis silvestris ssp. silvestris	HR IV
Zoogdieren- landzoogdieren	wolf	Canus lupus lupus	HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	gewone dwergvleermuis	Pipistrellus pipistrellus	HR IV
Zoogdieren- zeezoogdieren	butskop	Hyperoodon ampullatus	HR IV
Zoogdieren- zeezoogdieren	dwergvinvis	Balaenoptera acutorostrata	HR IV
Zoogdieren- zeezoogdieren	griend	Globicephala melas	HR IV
Zoogdieren- zeezoogdieren	spitsdolfijn van gray	Mesoplodon grayi	HR IV
Zoogdieren- zeezoogdieren	witte dolfijn	Delphinapterus leucas	HR IV

14. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (vogels)

Onder dit beschermingsregime vallen de Europees beschermde soorten als bedoeld in artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming. Voor activiteiten als ruimtelijke ontwikkelingen of het bestendig beheren of onderhouden van watergangen, bermen, natuurterreinen en dergelijke zijn geen provinciale vrijstellingen mogelijk.

Soortgroep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Bescherming
Vogels	aasgier	Neophron percnopterus ssp. percnopterus	Bern II
Vogels	alpengierzwaluw	Tachymarptis melba ssp. melba	Bern II
Vogels	alpenheggenmus	Prunella collaris ssp. collaris	Bern II
Vogels	amerikaanse grote stern	Sterna sandvicensis ssp. aculflavida	Bern II
Vogels	anatolische woestijnplevier	Charadrius leschenaultii ssp. columbinus	Bern II
Vogels	appelvink	Coccothraustes coccothraustes ssp. coccothraustes	Bern II

Vogels	arctische bonte strandloper	<i>Calidris alpina ssp. arctica</i>	Bern II
Vogels	arendbuizerd	<i>Buteo rufinus ssp. rufinus</i>	Bern II
Vogels	aziatische roodborsttapuit	<i>Saxicola torquata ssp. maura</i>	Bern II
Vogels	baardgrasmus	<i>Sylvia cantillans ssp. cantillans</i>	Bern II
Vogels	baardman	<i>Panurus biarmicus ssp. biarmicus</i>	Bern II
Vogels	balearische roodkopklauwier	<i>Lanius senator ssp. badius</i>	Bern II
Vogels	balkanbergfluit	<i>Phylloscopus bonelli ssp. orientalis</i>	Bern II
Vogels	balkankwikstaart	<i>Motacilla flava ssp. feldegg</i>	Bern II
Vogels	beflijster	<i>Turdus torquatus ssp. torquatus</i>	Bern II
Vogels	bergeend	<i>Tadorna tadorna</i>	Bern II
Vogels	bergfluit	<i>Phylloscopus bonelli ssp. bonelli</i>	Bern II
Vogels	bijeneter	<i>Merops apiaster</i>	Bern II
Vogels	bladkoning	<i>Phylloscopus inornatus ssp. inornatus</i>	Bern II
Vogels	blauwborst	<i>Luscinia svecica ssp. cyanecula</i>	Bern II
Vogels	blauwe kiekendief	<i>Circus cyaneus ssp. cyaneus</i>	Bern II
Vogels	blauwe rotslijster	<i>Monticola solitarius ssp. solitarius</i>	Bern II
Vogels	blauwstaart	<i>Tarsiger cyanurus ssp. cyanurus</i>	Bern II
Vogels	boerenzwaluw	<i>Hirundo rustica ssp. rustica</i>	Bern II
Vogels	bont stormvogeltje	<i>Pelagodroma marina</i>	Bern II
Vogels	bontbekplevier	<i>Charadrius hiaticula ssp. hiaticula</i>	Bern II
Vogels	bonte strandloper	<i>Calidris alpina ssp. alpina</i>	Bern II
Vogels	bonte tapuit	<i>Oenanthe pleschanka ssp. pleschanka</i>	Bern II
Vogels	bonte vliegenvanger	<i>Ficedula hypoleuca ssp. hypoleuca</i>	Bern II
Vogels	boomklever	<i>Sitta europaea ssp. caesia</i>	Bern II
Vogels	boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla ssp. megarhyncha</i>	Bern II
Vogels	boompieper	<i>Anthus trivialis ssp. trivialis</i>	Bern II
Vogels	boomvalk	<i>Falco subbuteo ssp. subbuteo</i>	Bern II
Vogels	bosgors	<i>Emberiza rustica ssp. rustica</i>	Bern II
Vogels	bosrietzanger	<i>Acrocephalus palustris</i>	Bern II
Vogels	bosruiter	<i>Tringa glareola</i>	Bern II
Vogels	bosuif	<i>Strix aluco ssp. aluco</i>	Bern II
Vogels	braamsluiper	<i>Sylvia curruca ssp. curruca</i>	Bern II
Vogels	brandgans	<i>Branta leucopsis</i>	Bern II
Vogels	breedbekstrandloper	<i>Limicola falcinellus ssp. falcinellus</i>	Bern II
Vogels	brilgrasmus	<i>Sylvia conspicillata ssp. conspicillata</i>	Bern II
Vogels	britse frater	<i>Carduelis flavirostris ssp. pipilans</i>	Bern II
Vogels	britse koolmees	<i>Parus major ssp. newtoni</i>	Bern II
Vogels	britse putter	<i>Carduelis carduelis ssp. britannica</i>	Bern II
Vogels	bruine boszanger	<i>Phylloscopus fuscatus ssp. fuscatus</i>	Bern II
Vogels	bruine kiekendief	<i>Circus aeruginosus ssp. aeruginosus</i>	Bern II
Vogels	bruinkeelortolaan	<i>Emberiza caesia</i>	Bern II

Vogels	buizerd	<i>Buteo buteo ssp. buteo</i>	Bern II
Vogels	bulwers stormvogel	<i>Bulweria bulwerii</i>	Bern II
Vogels	canadese kraanvogel	<i>Grus canadensis ssp. canadensis</i>	Bern II
Vogels	casarca	<i>Tadorna ferruginea</i>	Bern II
Vogels	cetti's zanger	<i>Cettia cetti ssp. cetti</i>	Bern II
Vogels	cirlgors	<i>Emberiza cirrus</i>	Bern II
Vogels	citroenkwikstaart	<i>Motacilla citreola</i>	Bern II
Vogels	daurische klauwier	<i>Lanius isabellinus ssp. speculigerus</i>	Bern II
Vogels	diksnavelnotenkraker	<i>Nucifraga caryocatactes ssp. caryocatactes</i>	Bern II
Vogels	dougalls stern	<i>Sterna dougallii ssp. dougallii</i>	Bern II
Vogels	draaihals	<i>Jynx torquilla ssp. torquilla</i>	Bern II
Vogels	drieteenstrandloper	<i>Calidris alba</i>	Bern II
Vogels	duinpieper	<i>Anthus campestris ssp. campestris</i>	Bern II
Vogels	dwergaalscholver	<i>Phalacrocorax pygmeus</i>	Bern II
Vogels	dwergarend	<i>Aquila pennata ssp. pennata</i>	Bern II
Vogels	dwerggors	<i>Emberiza pusilla</i>	Bern II
Vogels	dwergmeeuw	<i>Larus minutus</i>	Bern II
Vogels	dwergooruil	<i>Otus scops ssp. scops</i>	Bern II
Vogels	dwergstern	<i>Sterna albifrons ssp. albifrons</i>	Bern II
Vogels	engelse kwikstaart	<i>Motacilla flava ssp. flavissima</i>	Bern II
Vogels	europese kanarie	<i>Serinus serinus</i>	Bern II
Vogels	fitis	<i>Phylloscopus trochilus ssp. trochilus</i>	Bern II
Vogels	flamingo	<i>Phoenicopterus ruber ssp. roseus</i>	Bern II
Vogels	fluitier	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	Bern II
Vogels	frater	<i>Carduelis flavirostris ssp. flavirostris</i>	Bern II
Vogels	geelgors	<i>Emberiza citrinella ssp. citrinella</i>	Bern II
Vogels	geelsnavelduiker	<i>Gavia adamsii</i>	Bern II
Vogels	gekraagde roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus ssp. phoenicurus</i>	Bern II
Vogels	gele kwikstaart	<i>Motacilla flava ssp. flava</i>	Bern II
Vogels	geoorde fuut	<i>Podiceps nigricollis</i>	Bern II
Vogels	giervalk	<i>Falco rusticolus</i>	Bern II
Vogels	glanskop	<i>Parus palustris ssp. palustris</i>	Bern II
Vogels	gon-gon/kaapverdische stormvogel	<i>Pterodroma feae</i>	Bern II
Vogels	goudhaan	<i>Regulus regulus ssp. regulus</i>	Bern II
Vogels	grasmus	<i>Sylvia communis ssp. communis</i>	Bern II
Vogels	graspieper	<i>Anthus pratensis ssp. pratensis</i>	Bern II
Vogels	graszanger	<i>Cisticola juncidis ssp. cisticola</i>	Bern II
Vogels	grauwe fitis	<i>Phylloscopus trochiloides ssp. viridanus</i>	Bern II
Vogels	grauwe franjepoot	<i>Phalaropus lobatus</i>	Bern II
Vogels	grauwe kiekendief	<i>Circus pygargus</i>	Bern II
Vogels	grauwe klauwier	<i>Lanius collurio ssp. collurio</i>	Bern II

Vogels	grauwe vliegenvanger	<i>Muscicapa striata</i> ssp. <i>striata</i>	Bern II
Vogels	griël	<i>Burhinus oedicephalus</i> ssp. <i>oedicephalus</i>	Bern II
Vogels	griënd	<i>Globicephala melas</i>	Bern II
Vogels	grijskopspecht	<i>Picus canus</i> ssp. <i>canus</i>	Bern II
Vogels	grijze wouw	<i>Elanus caeruleus</i> ssp. <i>caeruleus</i>	Bern II
Vogels	groene specht	<i>Picus viridis</i> ssp. <i>viridis</i>	Bern II
Vogels	groenlandse tapuit	<i>Oenanthe oenanthe</i> ssp. <i>leucorhoa</i>	Bern II
Vogels	groenling	<i>Carduelis chloris</i> ssp. <i>chloris</i>	Bern II
Vogels	grote barmsijs	<i>Carduelis flammea</i> ssp. <i>flammea</i>	Bern II
Vogels	grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i> ssp. <i>pinetorum</i>	Bern II
Vogels	grote franjepoot	<i>Steganopus tricolor</i>	Bern II
Vogels	grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i> ssp. <i>cinerea</i>	Bern II
Vogels	grote karekiet	<i>Acrocephalus arundinaceus</i> ssp. <i>arundinaceus</i>	Bern II
Vogels	grote kruisbek	<i>Loxia pytyopsittacus</i>	Bern II
Vogels	grote pieper	<i>Anthus richardi</i> ssp. <i>richardi</i>	Bern II
Vogels	grote stern	<i>Sterna sandvicensis</i> ssp. <i>sandvicensis</i>	Bern II
Vogels	grote zilverreiger	<i>Casmerodius albus</i> ssp. <i>albus</i>	Bern II
Vogels	haakbek	<i>Pinicola enucleator</i> ssp. <i>enucleator</i>	Bern II
Vogels	harlekijneend	<i>Histrionicus histrionicus</i>	Bern II
Vogels	havik	<i>Accipiter gentilis</i> ssp. <i>gentilis</i>	Bern II
Vogels	havikarend	<i>Aquila fasciata</i> ssp. <i>fasciata</i>	Bern II
Vogels	heggenmus	<i>Prunella modularis</i> ssp. <i>modularis</i>	Bern II
Vogels	hop	<i>Upupa epops</i> ssp. <i>epops</i>	Bern II
Vogels	huiszwaluw	<i>Delichon urbica</i> ssp. <i>urbica</i>	Bern II
Vogels	humes bladkoning	<i>Phylloscopus inornatus</i> ssp. <i>humei</i>	Bern II
Vogels	iberische tjiftjaf	<i>Phylloscopus collybita</i> ssp. <i>brehmii</i>	Bern II
Vogels	ijsduiker	<i>Gavia immer</i>	Bern II
Vogels	ijsgors	<i>Calcarius lapponicus</i> ssp. <i>lapponicus</i>	Bern II
Vogels	ijslands smelleken	<i>Falco columbarius</i> ssp. <i>subaeson</i>	Bern II
Vogels	ijsvogel	<i>Alcedo atthis</i> ssp. <i>ispida</i>	Bern II
Vogels	ivoormeeuw	<i>Pagophila eburnea</i>	Bern II
Vogels	izabellapuit	<i>Oenanthe isabellina</i>	Bern II
Vogels	jufferkraanvogel	<i>Grus virgo</i>	Bern II
Vogels	kalanderleeuwerik	<i>Melanocorypha calandra</i> ssp. <i>calandra</i>	Bern II
Vogels	kerkuil	<i>Tyto alba</i> ssp. <i>guttata</i>	Bern II
Vogels	klapekster	<i>Lanius excubitor</i> ssp. <i>excubitor</i>	Bern II
Vogels	klein waterhoen	<i>Porzana parva</i>	Bern II
Vogels	kleine barmsijs	<i>Carduelis flammea</i> ssp. <i>cabaret</i>	Bern II
Vogels	kleine bonte specht	<i>Dendrocopos minor</i> ssp. <i>hortorum</i>	Bern II
Vogels	kleine karekiet	<i>Acrocephalus scirpaceus</i> ssp. <i>scirpaceus</i>	Bern II
Vogels	kleine klapekster	<i>Lanius minor</i>	Bern II

Vogels	kleine plevier	<i>Charadrius dubius ssp. curonicus</i>	Bern II
Vogels	kleine spotvogel	<i>Hippolais caligata ssp. caligata</i>	Bern II
Vogels	kleine sprinkhaanzanger	<i>Locustella lanceolata</i>	Bern II
Vogels	kleine strandloper	<i>Calidris minuta</i>	Bern II
Vogels	kleine trap	<i>Tetrax tetrax</i>	Bern II
Vogels	kleine vliegenvanger	<i>Ficedula parva ssp. parva</i>	Bern II
Vogels	kleine zilverreiger	<i>Egretta garzetta ssp. garzetta</i>	Bern II
Vogels	kleine zwaan	<i>Cygnus columbianus ssp. bewickii</i>	Bern II
Vogels	kleine zwartkop	<i>Sylvia melanocephala ssp. melanocephala</i>	Bern II
Vogels	kleinst waterhoen	<i>Porzana pusilla ssp. intermedia</i>	Bern II
Vogels	kluut	<i>Recurvirostra avosetta</i>	Bern II
Vogels	kneu	<i>Carduelis cannabina ssp. cannabina</i>	Bern II
Vogels	koereiger	<i>Bubulcus ibis ssp. ibis</i>	Bern II
Vogels	koningseider	<i>Somateria spectabilis</i>	Bern II
Vogels	koolmees	<i>Parus major ssp. major</i>	Bern II
Vogels	kortsnavelboomkruiper	<i>Certhia familiaris ssp. macrodactyla</i>	Bern II
Vogels	kortteenleeuwerik	<i>Calandrella brachydactyla ssp. brachydactyla</i>	Bern II
Vogels	kraanvogel	<i>Grus grus ssp. grus</i>	Bern II
Vogels	krekelzanger	<i>Locustella fluviatilis</i>	Bern II
Vogels	krombekstrandloper	<i>Calidris ferruginea</i>	Bern II
Vogels	kruisbek	<i>Loxia curvirostra ssp. curvirostra</i>	Bern II
Vogels	kuifduiker	<i>Podiceps auritus</i>	Bern II
Vogels	kuifkoekoek	<i>Clamator glandarius ssp. glandarius</i>	Bern II
Vogels	kuifmees	<i>Parus cristatus ssp. mitratus</i>	Bern II
Vogels	kwak	<i>Nycticorax nycticorax ssp. nycticorax</i>	Bern II
Vogels	kwartelkoning	<i>Crex crex</i>	Bern II
Vogels	lachstern	<i>Sterna nilotica ssp. nilotica</i>	Bern II
Vogels	lammergier	<i>Gypaetus barbatus ssp. aureus</i>	Bern II
Vogels	lepelaar	<i>Platalea leucorodia ssp. leucorodia</i>	Bern II
Vogels	matkop	<i>Parus montanus ssp. rhenanus</i>	Bern II
Vogels	middelste bonte specht	<i>Dendrocopos medius ssp. medius</i>	Bern II
Vogels	mongoolse pieper	<i>Anthus godlewskii</i>	Bern II
Vogels	monnikgier	<i>Aegypius monachus ssp. monachus</i>	Bern II
Vogels	morinelplevier	<i>Eudromias morinellus</i>	Bern II
Vogels	nachtegaal	<i>Luscinia megarhynchos ssp. megarhynchos</i>	Bern II
Vogels	nachtzwaluw	<i>Caprimulgus europaeus ssp. europaeus</i>	Bern II
Vogels	nonnetje	<i>Mergus albellus</i>	Bern II
Vogels	noordse boszanger	<i>Phylloscopus borealis ssp. borealis</i>	Bern II
Vogels	noordse fitis	<i>Phylloscopus trochilus ssp. acredula</i>	Bern II
Vogels	noordse grote bonte specht	<i>Dendrocopos major ssp. major</i>	Bern II
Vogels	noordse kwikstaart	<i>Motacilla flava ssp. thunbergi</i>	Bern II

Vogels	noordse nachtegaal	<i>Luscinia luscinia</i>	Bern II
Vogels	noordse pijlstormvogel	<i>Puffinus puffinus</i>	Bern II
Vogels	noordse stern	<i>Sterna paradisaea</i>	Bern II
Vogels	oehoe	<i>Bubo bubo ssp. bubo</i>	Bern II
Vogels	oeverloper	<i>Tringa hypoleucos</i>	Bern II
Vogels	oeverpieper	<i>Anthus petrosus ssp. littoralis</i>	Bern II
Vogels	oeverzwaluw	<i>Riparia riparia ssp. riparia</i>	Bern II
Vogels	ooievaar	<i>Ciconia ciconia ssp. ciconia</i>	Bern II
Vogels	oostelijke blonde tapuit	<i>Oenanthe hispanica ssp. melanoleuca</i>	Bern II
Vogels	orpheusspotvogel	<i>Hippolais polyglotta</i>	Bern II
Vogels	paapje	<i>Saxicola rubetra</i>	Bern II
Vogels	paarse strandloper	<i>Calidris maritima</i>	Bern II
Vogels	pallas' boszanger	<i>Phylloscopus proregulus</i>	Bern II
Vogels	parelduiker	<i>Gavia arctica ssp. arctica</i>	Bern II
Vogels	perzische roodborst	<i>Irania gutturalis</i>	Bern II
Vogels	pestvogel	<i>Bombycilla garrulus ssp. garrulus</i>	Bern II
Vogels	pimpelmees	<i>Parus caeruleus ssp. caeruleus</i>	Bern II
Vogels	poelruiter	<i>Tringa stagnatilis</i>	Bern II
Vogels	poelsnip	<i>Gallinago media</i>	Bern II
Vogels	porseleinhoen	<i>Porzana porzana</i>	Bern II
Vogels	provençaaalse grasmus	<i>Sylvia undata</i>	Bern II
Vogels	purperreiger	<i>Ardea purpurea ssp. purpurea</i>	Bern II
Vogels	putter	<i>Carduelis carduelis ssp. carduelis</i>	Bern II
Vogels	raddes boszanger	<i>Phylloscopus schwarzi</i>	Bern II
Vogels	ralreiger	<i>Ardeola ralloides</i>	Bern II
Vogels	ransuil	<i>Asio otus ssp. otus</i>	Bern II
Vogels	renvogel	<i>Cursorius cursor ssp. cursor</i>	Bern II
Vogels	reuzenster	<i>Sterna caspia</i>	Bern II
Vogels	rietgors	<i>Emberiza schoeniclus ssp. schoeniclus</i>	Bern II
Vogels	rietzanger	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	Bern II
Vogels	rode rotslijster	<i>Monticola saxatilis</i>	Bern II
Vogels	rode wouw	<i>Milvus milvus ssp. milvus</i>	Bern II
Vogels	roerdomp	<i>Botaurus stellaris ssp. stellaris</i>	Bern II
Vogels	roodborst	<i>Erithacus rubecula ssp. rubecula</i>	Bern II
Vogels	roodborsttapuit	<i>Saxicola torquata ssp. hibernans</i>	Bern II
Vogels	roodborsttapuit	<i>Saxicola torquata ssp. rubicola</i>	Bern II
Vogels	roodbuikwaterspreeuw	<i>Cinclus cinclus ssp. aquaticus</i>	Bern II
Vogels	roodhalsfuut	<i>Podiceps grisegena ssp. grisegena</i>	Bern II
Vogels	roodkeelduiker	<i>Gavia stellata</i>	Bern II
Vogels	roodkeelpieper	<i>Anthus cervinus</i>	Bern II
Vogels	roodkopklauwier	<i>Lanius senator ssp. senator</i>	Bern II

Vogels	roodmus	<i>Carpodacus erythrinus ssp. erythrinus</i>	Bern II
Vogels	roodpootvalk	<i>Falco vespertinus</i>	Bern II
Vogels	roodsterblauwborst	<i>Luscinia svecica ssp. svecica</i>	Bern II
Vogels	roodstuitwaluw	<i>Hirundo daurica ssp. rufula</i>	Bern II
Vogels	rosse franjepoot	<i>Phalaropus fulicaria</i>	Bern II
Vogels	rotspieper	<i>Anthus petrosus ssp. petrosus</i>	Bern II
Vogels	rouwkwikstaart	<i>Motacilla alba ssp. yarrellii</i>	Bern II
Vogels	roze spreeuw	<i>Sturnus roseus</i>	Bern II
Vogels	ruigpootbuizerd	<i>Buteo lagopus ssp. lagopus</i>	Bern II
Vogels	ruigpootuil	<i>Aegolius funereus ssp. funereus</i>	Bern II
Vogels	scandinavische tjiftjaf	<i>Phylloscopus collybita ssp. abietinus</i>	Bern II
Vogels	scharrelaar	<i>Coracias garrulus ssp. garrulus</i>	Bern II
Vogels	schreeuwarend	<i>Aquila pomarina ssp. pomarina</i>	Bern II
Vogels	siberische boompieper	<i>Anthus hodgsoni ssp. yunnanensis</i>	Bern II
Vogels	siberische braamsluiper	<i>Sylvia curruca ssp. blythi of ssp. halimodendri</i>	Bern II
Vogels	siberische notenkraker	<i>Nucifraga caryocatactes ssp. macrorhynchos</i>	Bern II
Vogels	siberische tjiftjaf	<i>Phylloscopus collybita ssp. tristis</i>	Bern II
Vogels	sibirische sprinkhaanzanger	<i>Locustella certhiola ssp. rubescens</i>	Bern II
Vogels	sijs	<i>Carduelis spinus</i>	Bern II
Vogels	slangenarend	<i>Circaetus gallicus ssp. gallicus</i>	Bern II
Vogels	slechtvalk	<i>Falco peregrinus ssp. peregrinus</i>	Bern II
Vogels	smelleken	<i>Falco columbarius ssp. aesalon</i>	Bern II
Vogels	sneeuwgorst	<i>Plectrophenax nivalis ssp. insulae</i>	Bern II
Vogels	sneeuwgorst	<i>Plectrophenax nivalis ssp. nivalis</i>	Bern II
Vogels	sneeuwuil	<i>Nyctea scandiaca</i>	Bern II
Vogels	snor	<i>Locustella luscinioides ssp. luscinioides</i>	Bern II
Vogels	sperwer	<i>Accipiter nisus ssp. nisus</i>	Bern II
Vogels	sperwergasmus	<i>Sylvia nisoria ssp. nisoria</i>	Bern II
Vogels	sperweruil	<i>Surnia ulula ssp. ulula</i>	Bern II
Vogels	spotvogel	<i>Hippolais icterina</i>	Bern II
Vogels	sprinkhaanzanger	<i>Locustella naevia ssp. naevia</i>	Bern II
Vogels	steenarend	<i>Aquila chrysaetos ssp. chrysaetos</i>	Bern II
Vogels	steenloper	<i>Arenaria interpres ssp. interpres</i>	Bern II
Vogels	steenuil	<i>Athene noctua ssp. vidalii</i>	Bern II
Vogels	stellers eider	<i>Polysticta stelleri</i>	Bern II
Vogels	steltkluut	<i>Himantopus himantopus</i>	Bern II
Vogels	steppearend	<i>Aquila nipalensis ssp. orientalis</i>	Bern II
Vogels	steppebuizerd	<i>Buteo buteo ssp. vulpinus</i>	Bern II
Vogels	steppehoen	<i>Syrrhaptes paradoxus</i>	Bern II
Vogels	steppekiekendief	<i>Circus macrourus</i>	Bern II
Vogels	steppeklapekster	<i>Lanius excubitor ssp. pallidirostris</i>	Bern II

Vogels	steppevorkstaartplevier	<i>Glareola nordmanni</i>	Bern II
Vogels	stormvogeltje	<i>Hydrobates pelagicus</i>	Bern II
Vogels	strandleeuwerik	<i>Eremophila alpestris ssp. flava</i>	Bern II
Vogels	strandplevier	<i>Charadrius alexandrinus ssp. alexandrinus</i>	Bern II
Vogels	struikrietzanger	<i>Acrocephalus dumetorum</i>	Bern II
Vogels	swinhoes boszanger	<i>Phylloscopus trochiloides ssp. plumbeitarsus</i>	Bern II
Vogels	taigaboomkruiper	<i>Certhia familiaris ssp. familiaris</i>	Bern II
Vogels	tapuit	<i>Oenanthe oenanthe ssp. oenanthe</i>	Bern II
Vogels	temmincks strandloper	<i>Calidris temminckii</i>	Bern II
Vogels	terekruiter	<i>Tringa cinerea</i>	Bern II
Vogels	tjiftjaf	<i>Phylloscopus collybita ssp. collybita</i>	Bern II
Vogels	toendrabontbekplevier	<i>Charadrius hiaticula ssp. tundrae</i>	Bern II
Vogels	torenvalk	<i>Falco tinnunculus ssp. tinnunculus</i>	Bern II
Vogels	tuinfluiter	<i>Sylvia borin ssp. borin</i>	Bern II
Vogels	turkestaanse klauwier	<i>Lanius isabellinus ssp. phoenicuroides</i>	Bern II
Vogels	vaal stormvogeltje	<i>Oceanodroma leucorhoa ssp. leucorhoa</i>	Bern II
Vogels	vale gier	<i>Gyps fulvus ssp. fulvus</i>	Bern II
Vogels	vale pijlstormvogel	<i>Puffinus yelkouan ssp. mauretanicus</i>	Bern II
Vogels	veldrietzanger	<i>Acrocephalus agricola ssp. septima</i>	Bern II
Vogels	velduil	<i>Asio flammeus ssp. flammeus</i>	Bern II
Vogels	visarend	<i>Pandion haliaetus ssp. haliaetus</i>	Bern II
Vogels	visdief	<i>Sterna hirundo ssp. hirundo</i>	Bern II
Vogels	vorkstaartmeeuw	<i>Xema sabini</i>	Bern II
Vogels	vorkstaartplevier	<i>Glareola pratincola ssp. pratincola</i>	Bern II
Vogels	vuurgoudhaan	<i>Regulus ignicapillus ssp. ignicapillus</i>	Bern II
Vogels	waterpieper	<i>Anthus spinoletta ssp. spinoletta</i>	Bern II
Vogels	wespendief	<i>Pernis apivorus</i>	Bern II
Vogels	westelijke blonde tapuit	<i>Oenanthe hispanica ssp. hispanica</i>	Bern II
Vogels	wielewaal	<i>Oriolus oriolus ssp. oriolus</i>	Bern II
Vogels	wilde zwaan	<i>Cygnus cygnus</i>	Bern II
Vogels	wilgengors	<i>Emberiza aureola ssp. aureola</i>	Bern II
Vogels	wilsons stormvogeltje	<i>Oceanites oceanicus</i>	Bern II
Vogels	winterkoning	<i>Troglodytes troglodytes ssp. troglodytes</i>	Bern II
Vogels	witbandkruisbek	<i>Loxia leucoptera ssp. bifasciata</i>	Bern II
Vogels	witgat	<i>Tringa ochropus</i>	Bern II
Vogels	withalsvliegenvanger	<i>Ficedula albicollis</i>	Bern II
Vogels	witkopgors	<i>Emberiza leucocephalos ssp. leucocephalos</i>	Bern II
Vogels	witstuitbarmsijs	<i>Carduelis hornemanni ssp. exilipes</i>	Bern II
Vogels	witte kerkuil	<i>Tyto alba ssp. alba</i>	Bern II
Vogels	witte kwikstaart	<i>Motacilla alba ssp. alba</i>	Bern II
Vogels	witvleugelstern	<i>Chlidonias leucopterus</i>	Bern II

Vogels	witwangstern	<i>Chlidonias hybridus ssp. hybridus</i>	Bern II
Vogels	woestijngrasmus	<i>Sylvia nana ssp. nana</i>	Bern II
Vogels	woestijnvink	<i>Rhodopechys githaginea</i>	Bern II
Vogels	woudaap	<i>Ixobrychus minutus ssp. minutus</i>	Bern II
Vogels	zuidelijke bonte strandloper	<i>Calidris alpina ssp. schinzii</i>	Bern II
Vogels	zwartbuikwaterspreeuw	<i>Cinclus cinclus ssp. cinclus</i>	Bern II
Vogels	zwarte ibis	<i>Plegadis falcinellus ssp. falcinellus</i>	Bern II
Vogels	zwarte mees	<i>Parus ater ssp. ater</i>	Bern II
Vogels	zwarte ooievaar	<i>Ciconia nigra</i>	Bern II
Vogels	zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochrurus ssp. gibraltariensis</i>	Bern II
Vogels	zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochrurus ssp. phoenicuroides</i>	Bern II
Vogels	zwarte specht	<i>Dryocopus martius ssp. martius</i>	Bern II
Vogels	zwarte stern	<i>Chlidonias niger ssp. niger</i>	Bern II
Vogels	zwarte wouw	<i>Milvus migrans ssp. migrans</i>	Bern II
Vogels	zwartkop	<i>Sylvia atricapilla ssp. atricapilla</i>	Bern II
Vogels	zwartkopgors	<i>Emberiza melanocephala</i>	Bern II
Vogels	zwartkopmeeuw	<i>Larus melanocephalus</i>	Bern II
Vogels	audouins meeuw	<i>Larus audouinii</i>	Bern II, Bon I
Vogels	bastaardarend	<i>Aquila clanga</i>	Bern II, Bon I
Vogels	dunbekwulp	<i>Numenius tenuirostris</i>	Bern II, Bon I
Vogels	dwerggans	<i>Anser erythropus</i>	Bern II, Bon I
Vogels	grote trap	<i>Otis tarda ssp. tarda</i>	Bern II, Bon I
Vogels	kleine torenvalk	<i>Falco naumanni</i>	Bern II, Bon I
Vogels	kroeskoppelikaan	<i>Pelecanus crispus</i>	Bern II, Bon I
Vogels	oostelijke kraagtrap	<i>Chlamydotis undulata ssp. macqueenii</i>	Bern II, Bon I
Vogels	roodhalsgans	<i>Branta ruficollis</i>	Bern II, Bon I
Vogels	roze pelikaan	<i>Pelecanus onocrotalus</i>	Bern II, Bon I
Vogels	waterrietzanger	<i>Acrocephalus paludicola</i>	Bern II, Bon I
Vogels	witbandzeearend	<i>Haliaeetus leucoryphus</i>	Bern II, Bon I
Vogels	witkopeend	<i>Oxyura leucocephala</i>	Bern II, Bon I
Vogels	zeearend	<i>Haliaeetus albicilla</i>	Bern II, Bon I
Vogels	blonde ruiters	<i>Tryngites subruficollis</i>	Bon I
Vogels	siberische taling	<i>Anas formosa</i>	Bon I
Vogels	steppekievit	<i>Vanellus gregarius</i>	Bon I
Vogels	witoogeend	<i>Aythya nyroca</i>	Bon I

14.1. Bijlage.6 Communicatieplan

Binnen- en buiten de gemeentelijke organisatie dienen diverse personen en organisaties op de hoogte gebracht te worden van de nieuwe werkwijze zoals die is vastgelegd in de Leidraad.

Communicatie naar de burger

Met de Leidraad kan de Gemeente Westland laten zien dat zij bescherming van natuur en milieu hoog in het vaandel heeft. Een gevolg van de Leidraad waar burgers direct mee geconfronteerd zullen worden is dat een aantal werkzaamheden in een andere periode uitgevoerd worden.

Voorbeelden zijn onder meer het schonen van watergangen en het maaien van ecologisch "hooigras". Door deze werkzaamheden enkele weken later uit te voeren vallen deze buiten het broed- en voortplantingsseizoen.

Een ander voorbeeld van aanpassen van een werkwijze die een ander beeld oplevert is dat bij schonen en baggeren de oeverzones niet meegenomen zullen worden. Deze oeverzone is ecologisch het meest waardevol maar juist het minst interessant voor de doorstroming.

Door middel van enkele stukjes op de gemeentepagina van Het hele Westland kunnen de burgers hierover geïnformeerd worden.

Communicatie naar andere overheden

Zonodig dient het Ministerie EL&I (RVO) en de provincie Zuid-Holland op de hoogte gebracht te worden van de Westlandse Leidraad.

Het Hoogheemraadschap van Delfland dient als partner en controlerende instantie in waterbeheer op de hoogte gebracht te worden van de Leidraad.

Communicatie en training van eigen personeel

Aangezien de Leidraad uitgaat van vakkundig opdrachtgeverschap, vakkundig toezicht en vakkundige uitvoering zijn alle betrokken medewerkers van de gemeente Westland in het bezit van de cursus Flora- en faunawet van IPC. Het niveau van de cursus is afgestemd de Wet natuurbescherming en het werkterrein van de medewerkers.

Communicatie naar aannemers

Bij de aanbesteding van de onderhoudsbestekken zal Gedragscode en Leidraad als bijlage bij de bestekken gevoegd worden. Aannemers zal gevraagd worden in hun plan van aanpak aan te tonen dat zij werken volgens Gedragscode en Leidraad.